

**ILMASTOTOIMIA TULEVIA SUKUPOLVIA
VARTEN TALOUDEN EHDOKSILLA**

Ilmastodiskurssit eduskunnan täysistuntokeskusteluissa

**Vilma Paavilainen
Maisterintutkielma
Politiikka
Yhteiskuntatieteiden
ja filosofian laitos
Humanistis-
yhteiskuntatieteellinen
tiedekunta
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2020**

TIIVISTELMÄ

ILMASTOTOIMIA TULEVIA SUKUPOLVIA VARTEN TALOUDEN EHDOLLIA Ilmastodiskurssit eduskunnan täysistuntokeskusteluissa

Vilma Paavilainen
Politiikka
Maisterintutkielma
Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Ohjaaja: Pekka Korhonen
Kevät 2020
Sivumäärä: 62

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, miten ilmastonmuutoksesta puhutaan eduskunnan täysistuntokeskusteluissa. Julkinen keskustelu ilmastonmuutoksesta on viime aikoina lisääntynyt ja samalla polarisoitunut. Ilmastonmuutoksesta puhutaan kuitenkin monin eri tavoin, ja siihen liitetään erilaisia merkityksiä. Ilmastonmuutoksesta on tullut myös tärkeä osa kansainvälistä politiikkaa, ja esimerkiksi Suomessa kansalaiset toivovat ilmastonmuutokseen ratkaisua juuri poliittisella päätöksenteolla. Tämän vuoksi ilmastokeskustelun tarkastelu poliittisella areenalla on mielekästä.

Tutkimuksessa tarkastellaan eduskunnan täysistuntokeskusteluja vuosina 2001 ja 2016 kansalliseen ilmastostrategiaan liittyen. Teoreettisena viitekehystenä toimivat John Urryn ja Robin Leichenkon ja Karen O'Brienin ilmastodiskurssit. Poliittikan tutkimukseen tutkielman sitoo poliittisen puheen tarkastelu parlamentaaraisella areenalla.

Keskustelu ilmastonmuutoksesta ja myös laajemmin ympäristöstä suomalaisessa poliittisessä kontekstissa on tutkimuksen perusteella melko johdonmukaista, mutta voimakkaasti tiettyjen diskurssien varaan rakentuvaa. Ilmastonmuutos pyritään lokeroimaan tietyn alan ongelmaksi sen sijaan että sitä tarkasteltaisiin kokonaisvaltaisena yhteiskunnallisena ilmiönä. Ilmastonmuutoksesta puhutaan nykyisten yhteiskunnallisten järjestelmien puitteissa. Aineistosta on tunnistettavissa piirteitä tutkimuskirjallisuudesta löytyvistä diskursseista, mutta ne eivät sellaisenaan sovi suomalaiseen poliittiseen ilmastokeskusteluun.

Suomalaista poliittista ilmastokeskustelua kuvaamaan muotoillaan aineiston pohjalta kolme diskurssia: *Suomen talous ja kilpailukyky -diskurssi*, *meidän vastuu -diskurssi* ja *viherpesu -diskurssi*. Diskurssit kuvaavat havaittuja teemoja keskustelussa: Suomen talouden ja kilpailuvyyn puolustamista, velvollisuuteen ja vastuuseen vetoamista ilman konkreettisia toimintaehdotuksia sekä ilmastonmuutoksen tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämistä. Tätä luokittelua tukee niin ilmastokeskusteluun liittyvä tutkimus kansainvälisesti kuin myös aiempi suomalaisen ilmastokeskustelun tutkimus.

Avainsanat: ilmastodiskurssit, ilmastonmuutos, täysistuntokeskustelu, eduskunta, parlamentarismi

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO.....	5
1.1. Tutkimuksen konteksti ja aineisto	6
1.1.1. Suomalaisen ilmastopolitiikan historiaa.....	6
1.1.2. Suomen ilmastopolitiikka nyt.....	7
1.2. Tutkimuskysymys.....	8
1.3. Tutkimusmenetelmä.....	9
2. EDUSKUNTA JA PARLAMENTARISMI.....	12
2.1. Suomen parlamentaarinen kehitys	12
2.2. Täysistunto – harjoiteltu esitys vai tärkeä poliittinen areena	13
2.3. Puheella tehdään politiikkaa	14
2.4. Millaista on parlamentaarinen puhe?.....	16
3. MITEN ILMASTONMUUTOKSESTA PUHUTAAN?	18
3.1. Urryn ilmastodiskurssit	19
3.1.1. Skeptismin diskurssi.....	19
3.1.2. Vähittäisen muutoksen diskurssi	20
3.1.3. Katastrofisin diskurssi.....	20
3.2. Leichenkon ja O'Brienin ilmastodiskurssit	21
3.2.1. Biofyysinen diskurssi.....	21
3.2.2. Kriittinen diskurssi.....	22
3.2.3. Integroiva diskurssi	22
3.2.4. Vähättelevä diskurssi	23
4. ILMASTODISKURSSIT TÄYSISTUNTOKESKUSTELUISSA	25
4.1. Vuoden 2001 täysistuntokeskustelu	25
4.1.1. Talous ilmastokeskustelun kehyksenä.....	26
4.1.2. Toimeen tarttuminen on tärkeää	29

4.1.3.	Kenen vastuulla ilmastonmuutos on?	32
4.2.	Vuoden 2016 täysistuntokeskustelu	34
4.2.1.	Talouden ja ympäristön tasapaino	35
4.2.2.	Hallituksen ympäristöystävällinen imago	37
4.2.3.	Tulevaisuuden sukupolvet	39
4.2.4.	Ilmastonmuutoksen mahdollisuudet	41
5.	SUOMALAISEN POLIITTISEN KESKUSTELUN ILMASTODISKURSSIT	43
5.1.	Suomen talous ja kilpailukyky -diskurssi	44
5.2.	Meidän vastuu -diskurssi	46
5.3.	Viherpesu -diskurssi	47
6.	JOHTOPÄÄTÖKSET	49
6.1.	Ongelma, joka pyritään lokeroimaan	50
6.2.	Hillitsemistoimia yhteiskuntaa muuttamatta	51
6.3.	Ilmastopolitiikkaa vai yhteisten asioiden hoitamista?	53
6.4.	Lopuksi	55
7.	LÄHTEET	56

1. JOHDANTO

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan ilmastodiskursseja eduskunnan täysistuntokeskusteluissa. On tieteellinen tosiasia, että ilmasto lämpenee ja olosuhteet maapallolla muuttuvat ilmaston muutosten seurauksena (IPCC, 2014). Nämä muutokset ovat seurausta ihmisten toiminnasta vuosisatojen aikana, ja ihmisten tulisi radikaalisti muuttaa toimintaansa nopeasti. Ilmastonmuutoksesta ei puhuta enää kuitenkaan vain tieteellisen tiedon valossa tai sitä puntaroiden. Ilmastonmuutoksesta on tullut osa niin arkikeskusteluja kuin populaarikulttuuria (Korhola, 2014, 143). Ilmastonmuutokseen liittyvässä keskustelussa yhdistyy eri teemat yksilöiden kulutusvalinnoista yritysten yhteiskuntavastuuseen ja toisaalta erilaiset käsitykset ihmisen suhteesta ympäristöön ja maapalloon.

Ympäristö ja ilmasto ovat olleet osa suomalaista julkista keskustelua 1970-luvulta lähtien, ja varsinaista ilmastopoliittikkaa Suomessa on tehty 1990-luvulta. Ilmasto on kuitenkin tullut voimakkaammin keskustelunaiheeksi poliittisilla areenoilla viime vuosina. Ilmastotieteestä on tullut poliittista (Urry, 2013, 148; Giddens, 2015, 157). Ilmastonmuutokseen liittyvä poliittinen keskustelu ja toiminta on lisääntynyt ja voimakkaasti polarisoitunut. Samalla kun esimerkiksi Euroopan parlamentti pitää ilmastonmuutosta hätätilana (Euroopan parlamentti, 2019), Yhdysvallat on ilmoittanut eroavansa Pariisin ilmastopöytäkirjasta (Friedman, 2019). Myös Suomessa ilmastonmuutos on tullut osaksi politiikkaa. Esimerkiksi kevään 2019 eduskuntavaaleja mallailtiin ilmastovaaleiksi, koska ilmastonmuutos oli niin voimakkaasti esillä vaalien alla julkisessa keskustelussa (Tiihonen ja Vadén, 2019). Vuoden 2019 ilmastobarometrin mukaan suomalaiset haluavat ilmastokriisiin etsittävän ratkaisua nimenomaan poliittisella päätöksenteolla (Ympäristöministeriö, 2019a).

Voimakkaan politisoitumisen ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden vuoksi ilmastonmuutoskeskustelua on mielekästä ja myös tärkeää tarkastella: ilmastolle, ilmastonmuutokselle sekä sen vaikutuksille ja seurauksille voidaan antaa lukuisia merkityksiä ja ilmiöön voidaan liittää erilaisia arvoja. Nämä merkitykset ja arvot puolestaan määrittelevät sitä, miten ilmiöön suhtaudutaan. Toisin sanoen se, millaisena ilmiönä ilmastonmuutos nähdään vaikuttaa ilmasto-toimiin ja siten yhteiskuntaan ja elämään maapallolla nyt ja tulevaisuudessa. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan ilmastonmuutoksen käsittelyä poliittisella areenalla, sillä ilmastonmuutos on ennen kaikkea poliittinen ongelma, johon tulee pyrkiä löytämään ratkaisut

poliittisella päätöksenteolla. On siis tärkeää tietää, miten poliittiset päättäjät suhtautuvat ilmastomuutokseen.

Täysistuntokeskusteluissa tehdään politiikkaa puheilla, ja keskusteluja havainnoimalla on mahdollisuus saada käsitys siitä, millaista puhe ilmastomuutoksesta on. Ilmastodiskurssien analysointi antaa osviittaa siitä, millaisena ilmiönä tai ongelmana ilmastomuutosta pidetään, ja mitä toimenpiteitä ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ollaan valmiita tekemään, tai toisaalta miten ilmastomuutosta ja sen hillintää vähätellään. Tutkimus sijoittuu politiikan tutkimukseen parlamentarismien ja poliittisen puheen tarkastelun kautta.

Tutkielma etenee seuraavalla tavalla. Esittelen ensin tutkimuksen kontekstia ja aineistoa. Luvuissa 2 ja 3 käyn läpi tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen: millaista politiikkaa täysistuntokeskustelussa tehdään ja millaisia ilmastodiskursseja aiemmassa tutkimuksessa on havaittu. Luvuissa 4 ja 5 tarkastelen aineistosta esiin nousevia ilmastodiskursseja. Luvussa 6 käyn läpi tutkimuksen johtopäätöksiä.

1.1. Tutkimuksen konteksti ja aineisto

Suomessa ilmastopolitiikalla on melko nuori historia, ja siten vuosituhannen alussa tehdyillä linjauksilla on edelleen painoarvoa. Anu Kerkkäsen väitöskirjassa esitellään johdonmukaisesti suomalaisen ilmastopolitiikan historiaa (kts. Kerkkänen, 2010). Käyn kuitenkin tässä läpi suomalaisen ilmastopolitiikan tärkeimmät käännekohtat.

1.1.1. Suomalaisen ilmastopolitiikan historiaa

Ympäristöliike sai alkunsa Suomessa 1970-luvulla. Ympäristön politisoituminen merkitsi tietyllä tapaa myös elämäntapojen politisoitumista: yksilöiden kulutustottumuksista tuli henkilökohtaisia kannanottoja ympäristökysymyksiin (Ollila, 2007, 145). Suomalaiselle ilmastopolitiikalle antoi sysäyksen kansainvälinen politiikka 1990-luvun alussa, kun YK perusti kansainvälistä ilmastopimusta valmistelevan hallitustenvälisen neuvottelukomitean. Kesällä 1992 yli 190 maata allekirjoitti ilmastopimoksen Rion ilmastokokouksessa. (Kerkkänen, 2010; Ilmasto-opas.fi, 2019). Vuonna 1990 Suomessa perustettiin ensimmäinen niin kutsuttu hiilidioksiditoimikunta, jonka tarkoituksena oli selvittää toimenpidevaihtoehtoja kasvihuonepäästöjen rajoittamiselle sekä hahmotella Suomen tavoitteita kansainvälisissä neuvotteluissa (Kerkkänen, 2010, 42).

Suomen liittyessä Euroopan Unioniin keväällä 1995 Suomen ilmastopolitiikasta tuli osa EU:n ilmastopolitiikkaa. 1990-luvun loppupuolella Suomelle muun muassa määritettiin nol-latavoite päästöjen suhteen EU-maiden keskinäisessä taakanjaossa. Keväällä 1998 Suomi allekirjoitti Kioton pöytäkirjan, jonka myötä Suomi sitoutui päästövähennysvelvoitteisiin. (Kerkkänen, 2010, 42). Kioton pöytäkirja on YK:n ilmastopuitesopimusta täydentävä, ensimmäinen oikeudellisesti sitova sopimus, jolla tähdätään päästövähennyksiin. Suomi ratifioi Kioton pöytäkirjan yhdessä muiden EU:n jäsenmaiden kanssa vuonna 2002. Se astui voimaan vuonna 2005. (Ympäristöministeriö, 2019b). Kioton pöytäkirjaa on vuonna 2001 pidetty tärkeänä kehyksenä niin kansainvälisessä kuin kansallisessa ilmastopolitiikassa: se toimii kehyksenä vuonna 2001 julkaistulle kansalliselle ilmastostrategialle ja siihen viitataan myös vuoden 2001 aineistossa useaan otteeseen.

2000-luvulla Suomen ilmastopolitiikkaa on linjattu valtioneuvoston strategioilla, jotka toimivat tämänkin tutkimuksen ponnistuslautana. Valtioneuvosto voi antaa eduskunnalle selonteon hallintoa tai kansainvälisiä suhteita koskevasta asiasta. Valtioneuvoston selonteko esitellään eduskunnalle, minkä jälkeen se otetaan käsiteltäväksi täysistunnossa. Selonteko lähetetään useimmiten valiokuntaan, jonka mietinnön pohjalta kansanedustajat käsittelevät asiaa. (Valtioneuvosto, 2020). Tämän tutkimuksen aineiston ensimmäisenä osana toimii täysistunnon lähetekeskustelun pöytäkirja maaliskuulta 2001¹, kun Suomen ensimmäinen ilmastostrategia julkaistiin². Toinen ja kolmas ilmastostrategia julkaistiin vuosina 2005 ja 2007. Loppuvuodesta 2009 valtioneuvosto hyväksyi pitkän aikavälin tulevaisuusselonteon energia- ja ilmastopolitiikkaan liittyen. (Kerkkänen, 2010, 47).

1.1.2. Suomen ilmastopolitiikka nyt

Tämän tutkimuksen toisena osana toimivassa marraskuussa 2016 käydyssä lähetekeskustelussa³ käsitellyssä oleva kansallinen energia- ja ilmastostrategia julkaistiin vuonna 2016⁴. Tästä selonteosta poikkeuksellisen teki se, että strategia tähtäsi vuoteen 2030. Huomionarvoista on myös se, että vuonna 2001 valtioneuvoston selonteko kulkee nimellä kansallinen ilmastostrategia, kun vuonna 2016 julkaistu selonteko kulkee nimellä kansallinen energia-

---

¹ PTK 33/2001 vp

² VNS 1/2001 vp

³ PTK 123/2016 vp

⁴ Valtioneuvoston selonteko kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030.

ja ilmastostrategia. 15 vuoden aikana energiapolitiikkaa on tuotu vahvemmin osaksi ilmastopoliittista suunnittelua. Työ- ja elinkeinoministeriön sivuilla todetaan, että ”[i]lmaston lämpenemistä aiheuttavista kasvihuonekaasupäästöistä noin 80 prosenttia on peräisin energian tuotannosta ja kulutuksesta mukaan lukien liikenne. Tästä syystä energia- ja ilmastopoliitikka ovat kietoutuneet tiiviisti toisiinsa.” (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020). Jokaisella hallituksella on tapana tehdä oma energia- ja ilmastopoliittinen strategia, jonka tueksi laaditaan poliittisesti sitoutumattomia taustaraportteja. Lisäksi valmistellaan skenaariolaskelmia, jotka arvioivat Suomen energia- ja päästökehitystä sekä strategian vaikutuksia. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020).

Kansallinen ilmastolaki (609/2015) tuli voimaan kesäkuussa 2015. Ilmastolaki on viranomaisia velvoittava puitelaki ja ensimmäinen kansallinen säädös, jossa määritellään yleisesti Suomen ilmastopoliittikan pitkän aikavälin suuntaviivat sekä säädetään ilmastopoliittikan suunnittelujärjestelmästä. (Ympäristöministeriö, 2019c). Tänä päivänä Suomen ilmastopoliitikka pohjautuu kansainvälisesti ja EU:ssa tehtävään ilmastopoliitikkaan. Suomi raportoi päästötavoitteiden toteutumisesta muun muassa Euroopan komissiolle ja YK:lle. (Ympäristöministeriö, 2019d). Kun vuosituhannen alussa Kioton sopimus oli kansainvälisen ja kansallisen ilmastopoliittikan tärkein kehys, 2010-luvulle tultaessa globaali ilmastopoliittinen painopiste on ollut Pariisin ilmastopoliittikan. Vuonna 2015 solmittu maailmanlaajuinen, vuoden 2020 jälkeistä aikaa koskeva sopimus täydentää Rion ilmastopoliittikan solmittua YK:n puitesopimusta. (Ympäristöministeriö, 2020).

1.2. Tutkimuskysymys

Aineistoa tarkastelemalla pyritään löytämään vastaus tutkimuskysymykseen *millaisia ilmastodiskursseja eduskunnan täysistuntokeskustelussa ilmenee*. Tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita erityisesti siitä, millaisia teemoja ilmastonmuutoksesta puhuttaessa tuodaan osaksi keskustelua. Tutkimuksen aineistona toimivat samassa kontekstissa pidetyt eduskunnan lähetekeskustelut vuosilta 2001 ja 2016, joten myös mahdollisia samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia on mielekästä tarkastella. Valitsin aineistoksi nämä lähetekeskustelut niissä käsiteltävän aiheen perusteella. Pohdittaessa sitä, mihin valiokuntaan ilmastostrategia tulisi lähettää, kansanedustajien puheenvuoroissa on todennäköisesti havaittavissa näkemyksiä siitä, miten ilmastonmuutokseen suhtaudutaan. Lisäksi keskustelu voi antaa osviittaa siitä, mitä asioita kansanedustajat pitävät tärkeinä, kun he arvioivat strategian sisältöä.

Ilmastonmuutosta ja ilmastokeskustelua on tutkittu useista eri näkökulmista. Yhdysvalloissa on tutkittu etenkin ilmastonmuutoskeskustelun polarisoitumista ja ilmastonmuutokseen liittyvien käsitteiden merkitystä puoluepolitiikassa (esim. Schuldt ym., 2011; Benjamin ym., 2017). Myös retoriikan merkitystä vaikuttamispyrkimyksissä ilmastoasenteisiin (Dryzek ja Lo, 2015) ja ilmastonmuutosta suhteessa yhteiskuntaan ja sen rakenteisiin on tutkittu (Urry, 2013; Hulme, 2009, 2011). Eurooppalaisessa kontekstissa on vertailtu parlamentaarista keskustelua valtioiden välillä (Kaarkoski, 2019). Suomessa ilmastokeskustelua on tutkittu esimerkiksi vuonna 2015 voimaan tulleen ilmastolain ympärillä. Sorvalin pro gradu -työssä (2015) tutkittiin ilmastolain valmisteluun liittyviä ilmastodiskursseja maakunnissa ja Tellan pro gradu -työssä (2019) tarkasteltiin ilmaston turvallistamista ilmastolain valmistelun liittyvässä keskustelussa. Myös ympäristöpolitiikan roolia puolueohjelmissa on tarkasteltu (Liukkonen, 2010). Lisäksi suomalaisen ilmastopolitiikan historiaa ja roolia kansainvälisessä kontekstissa on tutkittu (Kerkkänen, 2010).

Tarkastelen ilmastokeskustelua ilmastodiskurssien avulla. Useat tutkijat ovat muotoilleet ilmastodiskursseja tutkittuaan yleisiä käsityksiä ilmastonmuutoksesta sekä ilmastokeskustelua mediassa ja politiikassa. Tämän tutkimuksen tärkeimpinä lähteinä ilmastodiskursseihin toimivat John Urryn sekä Robin Leichenkon ja Karen O'Brienin diskurssiluokittelut, sillä yhdessä ne tarjoavat kattavan kategorisoinnin ilmastodiskursseihin. Esittelen nämä ilmastodiskurssit tarkemmin luvussa 3. Puhetta poliittisena toimintana tarkastelen etenkin Kari Palosen retoriikkaluokittelun sekä Paloheimon ja Wibergin esittelemien politiikan avointen kysymysten kautta.

1.3. Tutkimusmenetelmä

Laadulliselle tutkimukselle ominaista on kerätä aineisto, jota voidaan tarkastella monella eri tavalla. Tähän sopii hyvin aineisto, joka on olemassa tutkimuksesta riippumatta, ja jossa tutkittava kohde ei häiriinny tutkimuksen suorittamisesta. (Alasuutari, 1994, 74). Tutkimuksen aineistona toimivat keskustelut on litteroitu Eduskunnan toimesta ja ne on haettu Eduskunnan verkkosivuilta tätä tutkimusta varten. Aineistoa on siis mahdollista hyödyntää myös muihin käyttötarkoituksiin, mutta sen ensisijainen tarkoitus on toimia pöytäkirjana käydylle täysistuntokeskustelulle. Aineistoa analysoidaan diskurssianalyysin keinoin. Diskurssianalyysi tutkii kielen käyttöä, puhekäytänteitä ja puhetapoja eli diskursseja (Hirsjärvi ym., 1997,

225). Diskurssianalyysi on eräänlainen teoreettinen viitekehys, joka rakentuu tietyistä lähtökohta oletuksista: kielen käytön sosiaalista todellisuutta rakentavasta ja seurauksia tuottavasta luonteesta, rinnakkaisten ja keskenään kilpailevien merkityssystemien olemassaolosta ja toimijoiden kiinnittymisestä näihin merkityssystemeihin sekä merkityksellisen toiminnan kontekstisidonnaisuudesta (Jokinen ym. 1993, 17-18). Suoninen määrittelee diskurssianalyysin sosiaalisen todellisuuden tuottamista tarkastelevaksi tutkimukseksi kielenkäytössä ja muussa merkitysvälitteisessä toiminnassa (Suoninen, 1999, 19). Diskurssianalyysin lähtökohtana on oletus siitä, että kieli muokkaa yksilöiden näkemystä maailmasta ja todellisuudesta, sen sijaan että se olisi neutraali kanava (Hajer ja Versteeg, 2005, 176). Diskurssit kategorisoivat ja rakentavat hierarkioita – toisin sanoen ne merkityksellistävät maailmaa. Diskurssien avulla voidaan tehdä valinta siitä, mitä ilmiöitä nostetaan esiin ja mitä jätetään sivuun. (Pietikäinen ja Mäntynen, 2019, 77).

Diskurssit siis luovat todellisuutta ja todentavat puheen kohdetta. Tutkimalla diskursseja voimme avata sitä, millaisia merkityksiä erilaiset representaatiot sisältävät (Seppänen ja Välvirronen, 2012, 104). Kun ymmärrämme, mistä jokin näkökulma rakentuu ja mihin se perustuu, on näkökulmaa helpompi myös pyrkiä ymmärtämään sitä. Tutkimusote on induktiivinen, eli se päättyy yksittäisistä havainnoista yleisiin merkityksiin (Hirsjärvi ym. 1997, 266). Tarkastelemalla täysistuntokeskusteluja eri vuosilta pyrin saamaan laajan käsityksen suomalaisesta poliittisesta ilmastokeskustelusta.

Koska kyseessä on politiikan oppiaineen maisterintutkielma, tarkastelen lisäksi sitä, miten politiikka tehdään täysistuntokeskustelussa. Minua kiinnostaa se, millaisia asioita tuodaan politiikan piiriin. En ole kiinnostunut niinkään siitä, onko esitetyt väitteet tosia, vaan enemmänkin siitä, mitä teemoja nostetaan esiin ilmastonmuutoksesta puhuttaessa ja ilmastotoimia ehdotettaessa, puolustettaessa tai vastustettaessa. Suomalaista parlamentaarista keskustelua on tutkittu paljon ja useiden eri teemojen kannalta. Suomalaista parlamentaarista keskustelua ei kuitenkaan ole tarkasteltu ilmastodiskurssien kautta. Tämä lähtökohta on mielestäni mielenkiintoinen, sillä ilmastodiskursseja on tutkittu paljon etenkin yhdysvaltalaisessa kontekstissa, jossa polarisoitunut poliittinen kenttä voi olla hedelmällinen alusta voimakkaasti erilaisille lähtökohdille. Suomalainen monipuoluejärjestelmä vähentää tällaista polarisaatiota.

Vaikka analyysin kohteena on täysistuntokeskustelu, jossa ovat edustettuina eri puolueet, tutkimuksessa ei olla kiinnostuneita puoluepoliittisten tekijöiden vaikutuksesta

diskursseihin. Tämä tutkimuksen ensisijaisena lähtökohtana on pyrkimys ymmärtää ilmastomuutoksesta käytävää poliittista keskustelua. Parlamentaarisen keskustelun voidaan katsoa kuvastavan yhteiskunnassa käytävää keskustelua ja erilaisia näkökulmia siihen. Ilmastomuutoksesta käytävä keskustelu täysistunnossa voi siis tarjota katsauksen niihin merkityksiin ja asenteisiin, joita ilmastomuutokseen liitetään myös laajemmin suomalaisessa yhteiskunnassa.

2. EDUSKUNTA JA PARLAMENTARISMI

Kun tutkimuksen kohteena on parlamentaarinen areena, kuten täysistuntokeskustelu, on tarpeellista tarkastella sen roolia poliittisessa järjestelmässä sekä niitä politiikan tekemisen tapoja, joita siinä esiintyy. Lisäksi on syytä ottaa huomioon ne sopimukset ja konventiot, jotka sitovat täysistuntokeskustelua. Esittelen seuraavaksi suomalaista eduskuntajärjestelmää ja parlamentarismien toteutumista suomalaisessa poliittisessa järjestelmässä. Sen jälkeen tarkastelen puhetta poliittisena toimintana. Toisessa teorialuvussa esittelen ilmastodiskursseja, joita ilmastomuutoskeskustelun tutkimuksessa on esitelty. Nämä ilmastodiskurssit toimivat lähtökohtana aineiston tarkastelulle, mutta aineiston analyysi ei rajoitu näiden esiteltyjen diskurssien varaan.

Ennen kuin voidaan tarkastella puhetta ja politiikan tekemistä parlamentaarisella arenalla, tulee tarkastella eduskuntaa parlamentaarisena laitoksena. Eduskunnassa kolme keskeistä areenaa ovat päätettäviä asioita valmistelevat valiokunnat, omia poliittisia päätöksiä tekevät eduskuntaryhmät ja lopulliset päätökset tekevä täysistunto (Isaksson, 2017, 146-147).

2.1. Suomen parlamentaarinen kehitys

Suomen poliittinen järjestelmä on muuttunut viime vuosikymmenien aikana presidenttikeskeisestä parlamentaariseen käytäntöön (Isaksson, 2017, 143). Parlamentarismin on hankala antaa yhtä kattavaa määritelmää, sillä puoluejärjestelmään pohjautuva parlamentarismi on hallitsijakeskeisen hallitustavan muunnelmä (Nousiainen, 1998, 236). Suomalainen parlamentarismi on siis kehittynyt nykyisenlaiseksi erilaisten yhteiskunnallisten kehitysten myötä, ja siten sitä on haastavaa määritellä. Pyrkimyksiä parlamentarismiin oli havaittavissa jo 1800-luvun lopulla, mutta edellytykset parlamentarismille syntyivät vasta vuonna 1917. Jo Suomen itsenäisyyden alkutaipaleella huomattiin, että enemmistöparlamentarismiin pääseminen ja sen ylläpito on haastavaa monipuoluejärjestelmässä. (Nousiainen, 1998, 237-239). Edelleen parlamentarismien instituutionaalisia suhteita hämärtää puoluejärjestelmä. Vaaleissa äänestäjät eivät ajattele laitoksia vaan puolueita, joiden väliltä valitsemalla he osoittavat mielipiteensä. (Nousiainen, 1998, 236). Monipuoluejärjestelmässä puolueet jakautuvat kahteen rintamaan, hallitukseen ja oppositioon. Eduskunta ei ole siis yhtenäinen rintama vaan kilpailevien voimien areena. Monipuoluejärjestelmä tekee enemmistöparlamentarismista ja sen ylläpitämisestä haastavaa. (Nousiainen, 1998, 236, 237).

Puolueinstituutti on kuitenkin välttämätön edustuksellisessa demokratiassa. Puolueet ohjaavat eduskunnan poliittista toimintaa, tuomalla parlamenttiin sen poliittisen sisällön. (Wiberg, 2014, 165, 169).

2.2. Täysistunto – harjoiteltu esitys vai tärkeä poliittinen areena

Eduskunnan täysistunnossa muun muassa säädetään Suomen lait ja päätetään valtion talousarviosta. Lisäksi se on tärkeä ajankohtaisen poliittisen keskustelun areena. (Eduskunta, 2017, 10). Täysistunto on myös tärkeä poliittisen vallankäytön areena (Sorvali, 2015, 32). Täysistuntokeskustelu näyttyy kuitenkin enemmän harjoiteltuna esityksenä, jossa jokaisella on ennalta määritelty rooli ja vuorosanat, eikä tilanteessa ole paljoa varaa improvisaatiolle. Kyösti Pekosen teoksessa *Puhe eduskunnassa* täysistuntokeskustelua kuvaillaan teatteriksi ja puheita siellä näyttelemiseksi (Pekonen, 2011). Hallituksen ja opposition vastakkainasettelua kuvaillaan keinotekoiseksi: ”Ensin edustajat väittelevät salissa tulisesti ja menevät sitten yhdessä kavereina kahville.” (Pekonen, 2011, 98). Täysistuntopuheita pidetään turhina asioiden ratkaisun kannalta, kun asioista ei keskustella aidosti (Pekonen, 2011, 108). Myös Palonen mainitsee, että parlamentaarista politiikkaa voidaan pitää pelkkänä sanahelinänä, joka on kaukana totuudesta (Palonen, 2012, 13).

Tästä huolimatta täysistuntokeskustelut ovat kuitenkin tärkeitä tilaisuuksia, joissa kansanedustajat, eduskuntaryhmät ja ministerit tuovat tärkeinä pitämiään aiheita keskusteltavaksi ja siten politisoinnin piiriin. Täysistuntokeskustelussa he myös perustelevat tekemiään päätöksiä. (Makkonen ja Loukasmäki, 2019, 128). Tämä tarjoaa myös yleisölle, kuten kansalaisille ja medialle tilaisuuden saada tietoa kansanedustajien ja puolueiden kannoista (Raunio, 2017, 202). Parlamentaarinen dialogi onkin suunnattu yleisölle, ja siihen osallistuvat myös kansalaiset ja media. Eduskunnan täysistunnot ovat julkisella areenalla käytäviä keskusteluja, ja siten yksi eduskunnan työn näkyvimmistä osista. Median läsnäolo vaikuttaa myös keskusteluun ja sen sisältöön: täysistunnossa puhutaan eri tavalla kuin esimerkiksi valiokunnissa (Pekonen, 2011, 103). Te Velden mukaan parlamentti menettäisi merkityksensä ilman sen julkista roolia (Te Velde, 2019, 37). Tämän vuoksi täysistuntokeskustelu tarjoaa hyvän kohteen parlamentaarisen keskustelun tutkimukselle (Makkonen ja Loukasmäki, 2019, 128).

2.3. Puheella tehdään politiikkaa

Eduskuntaa on nimitetty puhekunnaksi, sillä parlamentaariset toiminnot nojaavat puheiden varaan (Palonen, 2005, 143). Parlamentaarinen dialogi käydään suullisena esityksenä, joka myöhemmin kirjataan ylös virallisiin arkistoihin (Ilie, 2016, 136). Verrattuna kirjoitettuun tekstiin puhe on epätarkempaa ja antaa mahdollisuuksia improvisointiin (Palonen, 2012, 13). Kansanedustajat ovat institutionaalisen kielen käyttäjiä, ja siten heitä sitoo tietyt puhekäytänteet. Toisaalta heillä on resurssit käyttää kieltä näiden puhekäytänteiden ja niiden tehokkuuden vähättelyyn tai tukemiseen. (Ilie, 2016, 137). Parlamentarisessa politiikassa puhe on teko siinä missä esimerkiksi äänestys (Palonen, 2012, 21). Poliittisen toiminnan retoriikka voidaan jaotella neljään: *policy*-, *polity*-, *politikointi*- ja *politisointi*retoriikkoihin (Palonen, 1993, 6-16; Palonen ja Summa, 1996, 11). Nämä neljä retoriikan tyyppiä kuvaavat poliittisen toiminnan tapoja.

Polity viittaa poliittiseen järjestelmään tai poliittiseen areenaan (Palonen, 1993, 9). *Policy-retoriikka* viittaa politiikan suuntaan: *policy* näyttää suunnan, politiikka toteuttaa toiminnan (Palonen, 1993, 9). *Policy-retoriikkaa* hyödynnetään etenkin kun tarkoituksena on valita useasta vaihtoehdosta on valittava yksi toimintamalli. *Politisoinnilla* viitataan asian tekemiseen poliittiseksi. Palosen mukaan laadullinen politisointi uudelleen tulkitsee jonkin ilmiön poliittiseksi, tai löytää jo poliittiseksi määritellyistä ilmiöistä uusia poliittisiä ulottuvuuksia. Määrällinen politisointi taas viittaa poliittisen rajojen siirtymistä pois päin 'keskeltä'. (Palonen, 1993, 11). *Politikoinnilla* sen sijaan tarkoitetaan performatiivista kamppailua toimijoiden välillä: sopimus *polycystä* on vain yksi kamppailu useista, ja poliittisellä kentällä joka on ennakoima. Kun politikoinnilla viitataan performatiiviseen toimintaan, politisoinnilla tarkoitetaan uusien mahdollisuuksien luomista performatiiviselle toiminnalle (Palonen ja Summa, 1998, 13; Palonen, 1993, 11). Havainnollistaakseen politikoinnin ja politisoinnin eroa Palonen käyttää metaforaa pelistä. Politikointi tapahtuu sellaisten pelien sisällä, jotka on jo tunnistettu poliittisiksi; politisointi taas määrittelee tilanteet sellaisiksi, joissa on jotain pelattavaa, tehden niistä pelikenttiä politikoinnille. (Palonen, 1993, 11). Yksi politikoinnin ja politisoinnin ero on myös käsitteiden suhde aikaan. Politikointi tapahtuu nykyhetkessä, hyödyntäen mahdollisuuden toimia tässä ja nyt.

TAULUKKO 1. Poliittisen toiminnan retoriikat

RETORIIKAN LAJI	MÄÄRITELMÄ
Policy-retoriikka	Monista vaihtoehtoista valittava politiikan suunta tai toimintamalli, jonka toteutus voi jäädä epämääräiseksi.
Polity-retoriikka	Poliittinen areena tai järjestelmä
Politisointi	Asian tuominen politiikan piiriin, jonkin asian tekeminen poliittiseksi
Politikointi	Taito toimia poliittisesti, toimijoiden välinen kamppailu joka nousee sen tulosten yläpuolelle.

Lähde: Palonen, 1993, 6-16; Palonen ja Summa, 1996, 11-13

Palosen mukaan parlamentissa korostuu politiikan toiminnallinen aspekti, toisin sanoen puhujien välinen kiistely. Tämä toiminta erottaa myös parlamentaarikot muista poliitikoista. (Palonen, 2005, 143). Poliitikon taas erottaa muista toimijoista nimenomaan erot toiminnassa. Palonen pitää poliitikon vastakohtana virkamiestä, jolla ei ole tarvetta pyrkiä valtaan tai politikoida, sen sijaan virkamies keskittyy *policyn* toteuttamiseen. Poliitikko taas politikoi ja politisoi, eli raivaa myös esteitä tieltään luodakseen uutta toimintatilaa. (Palonen, 2007, 72). Täysistuntokeskustelussa voidaan hyödyntää kaikkia poliittisen toiminnan retoriikkoja. Tarkastelen tässä tutkimuksesta sitä, miten ilmastosta ja ilmastonmuutoksesta puhutaan. Keskusteltaessa ilmastostrategiasta ilmasto ja ilmastonmuutos on jo tuotu osaksi poliittista areenaa. Ilmastonmuutos on siis politisoitu. Tutkimuksessa ollaankin kiinnostuneita siitä, *miten* ilmastonmuutos on politisoitu: millaisena poliittisena ilmiönä sitä pidetään ja mihin politiikan ”alaan” se koetaan kuuluvaksi: onko se esimerkiksi turvallisuuden, terveyden tai talouden ongelma? Ilmastostrategian lähetekeskustelussa tarkoituksena on päättää, mihin valiokuntaan selonteko lähetetään, ja strategiassa esiteltyjä skenaarioita on tarkoitus tuoda käytäntöön. Ilmatoon ja ilmastonmuutokseen liittyvää *policy*-retoriikkaa on siis jo kenties nähtävissä myös näissä keskustelussa, kun kansanedustajat ehdottavat erilaisia toimintamalleja strategian toteuttamiseksi, kehittämiseksi tai muuttamiseksi.

2.4. Millaista on parlamentaarinen puhe?

Poliitikot puhuvat paljon siitä, miten asioiden tulisi olla sekä siitä, mikä toiminnan päämäärän tulisi olla. Miten näihin tavoitteisiin päästään ei kuitenkaan konkretisoida – käytännön keinoja ja vaihtoehtoja läpikäyvä puhe ei ole niin suosittua (Paloheimo ja Wiberg, 1997, 332). Paloheimo ja Wiberg ovat muotoilleet neljä kysymystä, jotka tyypillisesti jätetään avoimiksi poliittisessa puheessa. Nämä kysymykset muotoutuvat niissä vaatimuksissa, joita poliitikot esittävät puheenvuoroissaan. (Paloheimo ja Wiberg, 1997, 332). Vaatimuksena on yleensä yleinen *jonkun pitäisi tehdä jotain*, jolloin alla oleviin kysymyksiin ei vastata.

TAULUKKO 2. Poliittisen puheen avoimet kysymykset

KYSYMYS	KOHDE
Kuka tekee tarvittavat päätökset?	Tekijä
Mitä tulisi tehdä ja millä keinoilla?	Teko
Milloin muutos tai teko voitaisiin tai tulisi toteuttaa?	Aikataulu
Mitkä ovat hankkeen resurssit ja mistä ne saadaan?	Resurssit

Lähde: Palonen ja Wiberg, 1997, 332

Kysymyksistä on nähtävissä, että poliittinen puhe voi olla epämääräistä ja laaja-alaista. Poliitikon on hyödyllistä ilmaista mielipiteensä asioihin mahdollisimman väljästi. Näin hänelle jää liikkumatilaa muuttaa kantaansa käsiteltävän asian suhteen myös tulevaisuudessa. (Paloheimo ja Wiberg, 1997, 332, 334). Siten esimerkiksi pelkkä toiminnan tarpeellisuuden *toteaminen* on toimiva politiikan tekemisen keino: poliitikon ei tarvitse sitoutua mihinkään, mutta hän kuitenkin esittää jonkin kannan käsiteltävään asiaan.

Politiikan avointen kysymysten tarkastelu on mielenkiintoista etenkin ilmastonmuutokseen liittyvän keskustelun yhteydessä. Viime vuosina julkisessa keskustelussa on vedottu etenkin siihen, että ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi tarvitaan poliittista päätöksentekoa ja konkreettisia tekoja. Tämä käy ilmi myös vuoden 2019 ilmastobarometristä (Ympäristöministeriö, 2019a). Onkin siis mielenkiintoista tarkastella sitä, millä tavalla ilmastonmuutoksesta

puhutaan: pyritäänkö ilmastonmuutokseen liittyviä toimia konkretisoimaan vai puhutaanko ilmiöstä yleisellä, abstraktilla tasolla.

Poliittisessa väittelyssä pyritään vakuuttamaan yleisö oman argumentin paremmuudesta. Siinä yritetään siis verbaalisin keinoin voittaa vastustaja. Tämä tapahtuu sanavalinnoilla ja tematiikalla, jonka kautta aihetta käsitellään. Ilmastonmuutoksesta puhuttaessa narratiivi muuttuu riippuen esimerkiksi siitä, nähdäänkö ilmastonmuutos ongelmana vai mahdollisuutena tai puhutaanko teemasta talouden, tasa-arvon tai maahanmuuton kysymyksenä. Kieli on siis ainesta, jota muokkaamalla saadaan aikaiseksi erilaisia lopputuloksia. Toisin sanoen, mistä tahansa aiheesta voidaan argumentoida puolesta ja vastaan, sillä totuus ja looginen ajattelu eivät yksin riitä kumoamaan vaihtoehtoisia näkökulmia (Palonen, 2005).

Toisin kuin tieteellisessä väittelyssä, jossa pyritään totuuden etsimiseen, poliittisen väittelyn tavoitteena on muun muassa poliittisten tavoitteiden edistäminen ja asiakysymysten menestyksellinen hoitaminen (Paloheimo & Wiberg 1997, 331). Sillä, mitä sanotaan on siis paljon merkitystä poliittisessa päätöksenteossa – päätöksiä syntyy sen pohjalta, miten hyvin ja millä keinoin poliitikot perustelevat mielipiteitään ja näkemyksiään käsiteltävästä aiheesta. Poliitiikan lähtökohta on poliittisten kysymysten selvittely puolueiden välillä. Jos politiikalla ei olisi jotain tavoitetta, tai toimijoiden suhde toisiinsa olisi epäselvä, politiikka olisi vain epäjohdonmukaisia, satunnaisia vaihtokauppoja. (Martin, 2013, 4-5). Tutkimuksessa ei kuitenkaan olla kiinnostuneita siitä, miten näitä poliittisia kysymyksiä, tämän tutkimuksen tapauksessa ilmastonmuutosta, pyritään ratkaisemaan, vaan siitä, mitä teemoja tuodaan osaksi keskustelua.

3. MITEN ILMASTONMUUTOKSESTA PUHUTAAN?

Keskustelu ilmastonmuutoksesta ja ilmastonmuutoksen kehystäminen ovat kertomusta siitä, millaisena ympäröivä maailma nähdään. Toisaalta ilmastonmuutoskeskustelusta voidaan myös havaita, mitä asioita pidetään tärkeinä nyt ja tulevaisuudessa. Ilmastonmuutos näyttyy hyvin erilaisena ilmiönä, jos siitä puhutaan esimerkiksi hiilidioksidipäästöinä, ilmaansaasteina tai ihmisen ja luonnon suhteen kautta (Myerson & Rydin, 1996, 25). Millaiseksi ongelmaksi jokin asia luokitellaan vaikuttaa myös siihen, miten ongelmaa lähdetään ratkaisemaan sekä siihen, mitä syitä ja seurauksia ilmiöön liitetään (Leichenko ja O'Brien, 2019a, 61). On siis tärkeää tarkastella sitä, millaiseksi ilmiöksi ilmastonmuutos kehystetään ja millä tavoin siitä puhutaan. Jo ilmastonmuutoksen käsitteen määritelmä vaikuttaa siihen, millaisena ilmiönä sitä lähestytään. YK:n ilmastonsuojelun puitesopimus (UNFCCC) määrittelee ilmastonmuutoksen sellaisiksi ilmaston muutoksiksi, jotka johtuvat suoraan tai välillisesti ihmisen toiminnasta, ja jotka muuttavat globaalin ilmamekanismin koostumusta. Nämä muutokset ovat lisäystä luonnolliselle ilmaston vaihtelevuudelle. (Pielke, 2005, 549). Hallitustenvälisen ilmastopaneelin IPCC taas määrittelee ilmastonmuutoksen "kaikeksi muutokseksi ilmastossa, oli se sitten luonnollista vaihtelua tai ihmisen toiminnan tulos." (Pielke, 2005, 549). Jo näissä kahdessa institutionaalisessa määritelmässä on havaittavissa merkittävä ero: YK määrittelee ilmastonmuutoksen nimenomaan ihmisen aiheuttamaksi, kun taas IPCC ei tee eroa ihmisen aiheuttamille muutoksille ja niin kutsutuille luonnollisille vaihteluille.

Ilmastodiskurssit edustavat erilaisia käsityksiä ihmisen ja ympäristön välisestä suhteesta ja tulevaisuudesta (Leichenko ja O'Brien, 2019a, 73). Ilmastodiskurssit vaikuttavat siihen, mitä ihmiset ajattelevat ilmastonmuutoksesta sekä toimista, joita tulisi tai ei tulisi tehdä sen hillitsemiseksi. Ilmastonmuutokseen liittyy monia erilaisia osatekijöitä ja prosesseja (Urry, 2013, 37). Ilmastonmuutoksesta käytävässä keskustelussa on mukana erilaisia diskursseja, jotka tukevat näitä tekijöitä tai toimivat niitä vastaan. Ilmastodiskurssin valinta suosii ja toisaalta demonisoi tiettyjä tekijöitä, toimijoita ja toimenpiteitä (Hulme, 2009, 228). Ilmastonmuutos voidaan nähdä esimerkiksi kehityksen, kansallisen ja kansainvälisen turvallisuuden, energiapolitiikan tai sosiaalisen oikeudenmukaisuuden teemana. Toisaalta ilmastonmuutosta voidaan tarkastella myös kokonaisvaltaisena meneillään olevana ilmiönä, joka on syntynyt osittain luonnollisesti ja osittain ihmisen toiminnan vuoksi. (Korhola, 2014, 144).

Tämän tutkimuksen lähtökohtana toimii John Urryn (2013) sekä Robin Leichenkon ja Karen O'Brienin (2019a, 2019b) määrittelemät ilmastodiskurssit. Urryn sekä Leichenkon ja O'Brienin tahoillaan luokittelemat diskurssit ilmastonmuutokseen liittyen täydentävät hyvin toisiaan, muodostaen kattavan kokoelman erilaisia näkökulmia ilmastonmuutokseen ja siihen reagoimiseen. Esittelen seuraavaksi nämä diskurssit. Ilmastonmuutokseen liittyvään keskusteluun on liitetty myös muita diskursseja eri tutkijoiden toimesta. Esittelen joitain näistä diskursseista luvun päätteeksi.

3.1. Urryn ilmastodiskurssit

John Urryn (2013) mukaan ilmastokeskustelussa esiintyy kolme diskurssia, jotka kiistelevät keskenään. Urryn esittämät diskurssit ovat skeptismi, katastrofismi ja vähittäisen muutoksen diskurssi. Teoksessaan *Ilmastonmuutos ja yhteiskunta* (2013) Urry käsittelee diskurssien lisäksi ilmastonmuutoksen poliittisia ja taloudellisia vaikutuksia sekä ilmastonmuutokseen liittyvää päätöksentekoa. Urryn muotoilemat ilmastodiskurssit esiintyvät myös hänen myöhemmässä tutkimuksessaan (Dayrell ja Urry, 2015).

3.1.1. Skeptismin diskurssi

Skeptismin diskurssi kyseenalaistaa ilmastonmuutoksen, sillä siihen liittyy diskurssien puolustajien mukaan niin monia ”tuntemattomia tuntemattomia”: esimerkiksi tulevien vuosikymmenien ilmaston ennustamiseen liittyy monia epävarmuuksia (Urry, 2013; Dayrell ja Urry, 2015, 260). Todellisuudessa lähes kaikki ilmastotutkijat hyväksyvät ihmisten osallisuuden ilmastonmuutokseen tosiasiaksi (Klein, 2014, 31). Skeptismin diskurssin käyttäjät ajattelevat, että ilmastonmuutos voi hyvinkin johtua luonnollisista syistä, eikä ihmisten toiminnasta (Urry, 2013, 38). Esimerkiksi menneisyyden ilmastovaihtelut voidaan skeptismin diskurssissa kuitata auringonpilkkujen toiminnalla antroposeenisten prosessien sijaan (Dayrell ja Urry, 2015, 260).

Skeptismin diskurssi kritisoi yhteiskuntatieteitä, ja jopa syyttää tutkijoita ja mediaa ilmastomuutoksen agendan viemisestä eteenpäin (Dayrell ja Urry, 2015, 260). Skeptismin diskurssi näkee ilmastonmuutoksessa haittojen sijaan hyötyjä, kuten muuttuvan ilmaston mukana muuttuvat kulttuurit ja elämäntavat. Skeptisesti ilmastonmuutokseen suhtautuvat henkilöt myös pyrkivät löytämään ilmastonmuutoksen johdosta tapahtuneille asioille muita syitä. Tärkeä perustelu skeptismin diskurssin käyttäjille on myös ilmastonmuutoksen

hillintään ja siihen sopeutumiseen liittyvät kustannukset, tai esimerkiksi muiden globaalien haasteiden priorisointi (Lomborg, 2001). Skeptismin diskurssia esiintyy etenkin internetissä ja sosiaalisessa mediassa käytävässä keskustelussa. Diskurssia ylläpitävät etenkin niin kutsutut ‘epäluulon kauppiaat’, jotka hyödyntävät diskurssia esimerkiksi ajatushautomoissa tai internetin keskustelupalstoilla ja blogialustoilla (Oreskes and Conway, 2010).

3.1.2. Vähittäisen muutoksen diskurssi

Vähittäisen muutoksen diskurssin mukaan ilmastonmuutos on ainakin osittain, ellei täysin ihmisten aiheuttamaa. Muutos on kuitenkin melko hidasta, ja hillitsemis- sekä sopeutus-toimiin ehditään vielä ryhtyä (Urry, 2013, 39). Kestävän kehityksen konsepti on tärkeä osa vähittäisen muutoksen diskurssia (Dayrell ja Urry, 2015, 259). Vähittäisen muutoksen diskurssia edustaa esimerkiksi hallitustenvälinen ilmastopaneeli IPCC ja sen raportit ilmastonmuutoksesta. Vähittäisen muutoksen diskurssi on melko optimistinen ja toivoa herättävä. Se tunnistaa ihmisten toiminnan syylliseksi ilmastonmuutoksen etenemiseen, ja siksi se kannustaa yksilöitä muuttamaan käyttäytymistään ja tekemään kestävämpiä valintoja. Vähittäisen muutoksen diskurssi edellyttää myös teknologioiden kehittämistä ja innovatiivista ajattelua.

3.1.3. Katastrofismien diskurssi

Katastrofismien diskurssin mukaan nykyiset taloudelliset ja yhteiskunnalliset järjestelmät tulisi kumota lähes kokonaan, jotta ilmastojärjestelmän tasapainoa pystyttäisiin ylläpitämään. Diskurssi myös olettaa monien muutoksien jo tapahtuneen, ja että seurausten estämiseksi ei ole paljoa tehtävissä. (Urry, 2013, 40). Katastrofismien mukaan teollisen aikakauden mukaan tuomat kehityskulut, kuten vauraus ja hyvinvoinnin lisääntyminen eivät jatku ikuisesti (Urry, 2013, 63). Tulevat vuosikymmenet voivat tuoda tullessaan ongelmia katastrofaalisia ympäristöprosesseja, jotka vaikuttavat yhteiskunnan eri toimintoihin, kuten ruoka-, vesi- ja energiajärjestelmiin (Urry, 2013, 66). Katastrofismien diskurssi pyrkii siis kiinnittämään huomiota ilmastonmuutoksen kiireellisyyteen ja toiminnan tarpeellisuuteen. Toisaalta katastrofismi voi lamauttaa toiminnan synkillä tulevaisuudenkuvillaan. Katastrofismi ottaa vaikutteita sekä skeptismin että vähittäisen muutoksen diskursseista, mutta toisaalta kritisoi molempia näkökulmia (Urry, 2013, 39).

3.2. Leichenkon ja O'Brienin ilmastodiskurssit

Robin Leichenko ja Karen O'Brien ovat tutkineet muun muassa ilmastonmuutoksen ja taloudellisen globalisaation yhteyttä (Leichenko ja O'Brien, 2000) ja ilmastonmuutoksen eriarvoisuutta (O'Brien ja Leichenko, 2003). Teoksessaan *Climate and Society: Transforming the future* (2019a) Leichenko ja O'Brien käsittelevät neljän ilmastodiskurssin lisäksi myös ilmastonmuutoksen yhteiskunnallisia vaikutuksia sekä globaalia ilmastokeskustelua. Leichenko ja O'Brien ovat myös kirjoittaneet artikkelin integroivasta diskurssista (Leichenko ja O'Brien, 2019b).

3.2.1. Biofyysinen diskurssi

Biofyysinen diskurssi yhdistää ilmastonmuutoksen ennen kaikkea ihmisen ja ympäristön suhteen kontekstiin ja kasvihuonepäästöjä kasvattaneeseen ihmisten toimintaan (Leichenko ja O'Brien, 2019a, 63). Ihmisten toiminta ja ympäristö ovat toimineet vuorovaikutteisesti jo pitkään. Ihmisten ruuanhankkimisen ja -tuotannon keinot, kuten kalastaminen ja metsästyks, sekä myöhemmissä vaiheissa maatalouden keinot, ovat vaikuttaneet planeetan biofyysisiin järjestelmiin. (Leichenko ja O'Brien, 2019a, 27). Biofyysinen diskurssi kiinnittää huomiota etenkin tiedon ja tieteen rooliin ilmastonmuutoksen hillinnässä: diskurssin käyttäjät vetoavat usein esimerkiksi ilmastotieteen rahoituksen lisäämiseen tulevaisuuden skenaarioiden kartoittamiseksi (Leichenko ja O'Brien, 2019a, 65).

Biofyysisessä diskurssissa tärkeä näkökulma on ilmastonmuutoksen ”mitä jos” -aspektin miettiminen. Tällä viitataan siihen, miten nykyiset päästöt ja etenkin päästöjen lisääntyminen vaikuttavat ilmastonmuutoksen etenemiseen. (Leichenko ja O'Brien, 2019a, 65). Biofyysinen diskurssi ohjaa siis ajattelemaan toiminnan vaikutusta ilmastonmuutokseen sekä sitä, miten muutokset toiminnassa voisivat auttaa hillitsemään ilmastonmuutoksen kiihtymistä. Diskurssin mukaan ilmastonmuutosta tulisi pyrkiä hillitsemään etenkin yksilöllisillä kestävillä valinnoilla, joihin ohjattaisiin yhteiskunnallisilla toimilla, kuten verotuksella (Leichenko ja O'Brien, 2019a, 66).

3.2.2. Kriittinen diskurssi

Kriittinen diskurssi tarkastelee poliittisten, taloudellisten ja kulttuuristen prosessien sekä sosiaalisten suhteiden roolia ja vaikutusta ilmastonmuutoksessa (Leichenko ja O'Brien, 2019a, 66). Tasa-arvo ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus ovat kriittisen diskurssin keskiössä. Diskurssi ottaa huomioon myös sen, että vastuu ilmastonmuutoksesta jakautuu epätasaisesti yhteiskunnan eri toimijoiden välillä. Globaali ilmastonmuutos on ongelma niin ympäristölle kuin myös globaalille ympäristöoikeudelle ja ihmisoikeudelle. Ilmastonmuutos on epätasa-arvoinen: rikkaat teollistuneet pohjoisen pallonpuoliskon maat edistävät ilmastonmuutosta enemmän kuin muut, mutta eniten ilmastonmuutoksesta kärsivät eteläisen pallonpuoliskon köyhät valtiot. (Norgaard, 2006, 348). Silti ilmastopöytäkirjojen prosesseista ja lopputuloksista hyötyvät eniten teollistuneet maat. (Bhatasara, 2015, 218). Diskurssin käyttäjät vaativatkin ilmastonmuutoksen hillintään poliittisia päätöksiä, jotka takaavat tasa-arvon.

Kriittinen diskurssi on ollut vaikutusvaltainen sosiaalisten ja taloudellisten prosessien ja vastuusuhteiden korostamisessa ilmastonmuutoksen edistäjänä, sillä ilmastonmuutoksen vastuunkannon tasa-arvon lisäksi diskurssi kritisoi myös yhteiskuntaa ja sen toimintoja laajemmin. (Leichenko ja O'Brien, 2019a, 67).

3.2.3. Integroiva diskurssi

Integroiva diskurssi yhdistää biofyysisen ja kriittisen diskurssin – sen mukaan ilmastonmuutoksen taustalla on niin ympäristöön, talouteen, politiikkaan kuin kulttuuriin liittyvä muutoksia, ja siihen liittyy vahvasti yksilölliset ja jaetut normit, uskomukset, arvot ja maailmankatsomukset (Gibson-Graham, 2011). Integroiva diskurssi korostaa inhimillisen ja luonnollisen välistä yhteyttä (Leichenko ja O'Brien, 2019a, 72). Integroiva diskurssi myös kannustaa paradigmojen, eli olemassa olevien ajatusmallien ja maailmankatsomusten kyseenalaistamiseen (Hulme, 2011, 249). Näin voidaan löytää uudenlaisia ratkaisuja ilmastonmuutoksen kaltaisiin monimutkaisiin, sopeutumista vaativiin ongelmiin. Integroiva diskurssi on siis ennen kaikkea ratkaisukeskeinen diskurssi, joka tarkastelee tapoja ilmastonmuutoksen ongelman ratkaisemiseksi.

3.2.4. Vähättelevä diskurssi

Vähättelevä diskurssi vähättelee ilmastonmuutoksen kiireellisyyttä ja uhkaavuutta sekä ihmisten roolia ilmastonmuutoksen aiheuttajana. Vähättelevä diskurssi minimoi ilmastotieteen merkitystä sekä kestäväen kehityksen sekä haavoittuvaisuuksien tai riskien huomioimista. (Leichenko ja O'Brien, 2019a, 70). Jotkut yksilöt tai kollektiiviset tahot hyväksyvät ilmastonmuutoksen, mutta ajattelevat esimerkiksi muiden globaalien haasteiden olevan kiireellisempiä. Toisaalta myös ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta oleelliset toimet, kuten kulutus- tai elämäntapamuutokset voidaan kokea vähemmän tärkeiksi kuin näistä totutuista tavoista koituvat hyödyt. Vähättelevä diskurssi sisältää myös ilmiön häivyttämisen jokapäiväisestä elämästä kaukaisena ja abstraktina asiana. Ilmastonmuutos voidaan kokea ylivoimaiselta tuntuvalta, hallitsemattomaksi kokonaisuudeksi, joka on helpompi työntää pois mielestä esimerkiksi tulevien sukupolvien huoleksi. (Leichenko ja O'Brien, 2019a, 71).

TAULUKKO 3. John Urryn sekä Robin Leichenkon ja Karen O'Brienin ilmastodiskurssit

	Ihmisen rooli keskeinen	Ihmisen toiminta yhdessä muiden tekijöiden kanssa oleellista	Ihmisen rooli takalalla
Ilmastonmuutoksen ja sen hillitsemistoi- mien kiireellisyyttä painottava	Biofyysinen diskurssi Kriittinen diskurssi Katastrofismi	Vähittäisen muutoksen diskurssi Integroiva diskurssi	
Ilmastonmuutosta tai sen hillitsemis- toimia vähättelevä		Vähättelevä diskurssi	Skeptismin diskurssi

Taulukosta on nähtävissä ilmastodiskurssien suhde ilmastonmuutokseen sekä ihmisen rooliin siinä. Ilmastonmuutoksen kiireellisyyttä ja hillitsemistoi-
mien tärkeyttä korostavat dis-
kurssit myös pitävät ihmisten toiminnan roolia ilmastonmuutoksessa oleellisena, joko sen aiheuttajana tai ratkaisijana. Ilmastonmuutokseen vähättelevästi suhtautuvat diskurssit taas pitävät ihmisen roolia ilmastonmuutoksessa mitättömämpänä.

Kuten sanottua, Urryn sekä Leichenkon ja O'Brienin diskurssit antavat melko kattavan kuvauksen erilaisista näkökulmista ilmastonmuutokseen. Näiden diskurssien lisäksi tutkimuskirjallisuudesta löytyy kuitenkin monia muita ympäristö- ja ilmastodiskursseja. John S. Dryzeikin teoksessa *The Politics of the Earth – Environmental Discourse* (2013) esitellään ympäristödiskurssien neljä yläluokkaa: selviytymisen diskurssi, vihreän radikalismien diskurssi, ympäristöongelmien ratkaisun diskurssi ja kestävyuden diskurssi.⁵ Nämä diskurssi- luokat jakautuvat vielä edelleen. Ilmaston ja ihmisten suhteesta löytyy myös paljon tutkimusta, jossa ei varisnaisesti luokitella diskursseja mutta hahmotellaan erilaisia lähestymistapoja ihmisen ja ympäristön suhteeseen ja muuttuvaan ilmastoon. Tällaista tutkimusta löytyy etenkin sosiologian puolelta. Erika Cudworth esittelee teoksessaan *Environment and Society* neljä erilaista lähestymistapaa ympäristöön: sosiaalisen ekologian, syvän ekologian, ekososialismien ja ekofeminismin⁶ (kts. Cudworth, 2003). Mike Hulme on myös kirjoittanut paljon ilmastonmuutoskeskustelusta. Hänen teoksensa *Why we disagree about climate change* (2009) käsittelee ilmastonmuutoksen moninaisia määritelmiä ja suhtautumistapoja siihen. Hulme on myös tarkastellut ihmisten suhdetta ilmastoon pelon näkökulmasta, ihmisen ja luonnon suhteen historiallisen kontekstin kautta. Hän jakaa pelon diskurssin edelleen kolmeen: ilmasto tuomitsemisena, ilmasto patologiana, ilmasto katastrofina. (kts. Hulme, 2008).

---

⁵ Suomenkieliset käännökset Sorvali, 2015, 15

⁶ Suomenkieliset käännökset kirjoittajan omat

4. ILMASTODISKURSSIT TÄYSISTUNTOKESKUSTELUISSA

Politiikassa ongelmat ovat toiminnan raaka-ainetta (Paloheimo ja Wiberg, 1997, 333). Toisin sanoen, politiikan ytimessä on erilaisten ongelmien tarkastelu ja vaihtoehtojen esittäminen niiden ratkaisemiseksi. Aineistona toimivissa täysistuntokeskusteluissa on ilmastonmuutos ja sen suhde yhteiskuntaan. Ympäristö ja muuttuva ilmasto asetetaan yhteiskunnallisten toimintojen kontekstiin kansallisessa ilmastostrategiassa. Tarkastelemalla täysistuntokeskustelua, jossa aiheena on ilmastostrategia, saadaan katsaus siitä, millaisena ilmiönä kansanedustajat pitävät ilmastonmuutosta sekä siitä, minkä teemojen kontekstissa ilmastonmuutoksesta puhutaan. Tarkastelen seuraavaksi niitä diskursseja, joita keskusteluista nousee esiin. Esittelen diskurssit siinä järjestyksessä, millaista puhetta keskusteluissa esiintyy eniten.

4.1. Vuoden 2001 täysistuntokeskustelu

27. maaliskuuta 2001 käytiin eduskunnan täysistuntokeskustelu (PTK 33/2001 vp), joka toimi lähetekeskusteluna samana päivänä julkaistulle valtioneuvoston selonteolle, kansalliselle ilmastostrategialle (VNS 1/2001 vp). Lähetekeskustelussa pidettiin yhteensä 86 puheenvuoroa, mukaan lukien kauppa- ja teollisuusministerin esittelypuheenvuoro, vastauspuheenvuorot ja ryhmäpuheenvuorot.

Keskustelun aluksi puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan, jolle valtiovarainvaliokunta, liikennevaliokunta, maa- ja metsätalousvaliokunta, tulevaisuusvaliokunta ja ympäristövaliokunta antaisivat lausunnon. Keskustelu aiheesta päättyi samana päivänä, mutta seuraavassa täysistuntokeskustelussa (PTK 24/2001 vp) aiheesta jatkettiin vielä äänestämällä valiokuntakysymyksestä. Täysistuntokeskustelun aikana keskustan kansanedustaja Tytti Isohookana-Asunmaa ja sosialidemokraattien kansanedustaja Piia Viitanen ehdottivat eri vaihtoehtoja valiokuntakäsittelylle. Edustaja Viitanen ehdotus hyväksyttiin: selonteko lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle valtiovarainvaliokunnan, liikennevaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, talousvaliokunnan, tulevaisuusvaliokunnan sekä työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunnan tuli antaa lausunto.

Vuoden 2001 täysistuntokeskustelussa puheenvuorot keskittyvät ilmastopolitiikan toimeenpanemisen eri keinoihin ja tarpeellisuuteen. Täysistunnossa ei esitetty puheenvuoroja, joissa ilmastonmuutoksen todellisuutta kielletäisiin. Eniten keskustelua herättää talous ja energiantuotanto. Keskustelussa puhutaan myös siitä, millaisina Suomen toimet näyttäytyvät kansainvälisesti. Vuonna 2001 keskustelussa nousi esiin Suomen rooli kansainvälisessä ilmastopolitiikassa, sekä toimijana, joka pystyy kannustamaan myös muita maita tiukempaan ilmastopolitiikkaan. Tätä käytetään myös perusteluna ilmastonmuutoksen hillintätoimien puolesta ja vastaan. Toisaalta koetaan, että jos ei toimita, Suomen brändi maailmalla kärsii, toisaalta ajateltiin, että Suomen ei kannata toimia jos muut maat eivät sitoudu samalla tavalla päästöjen vähentämiseen.

4.1.1. Talous ilmastokeskustelun kehyksenä

Kauppa- ja teollisuusministeri Sinikka Mönkäre aloittaa keskustelun toteamalla, että Suomelle on asetettu suhteellisen kovat päästötavoitteet, joita ei ole syytä arvostella, sillä ne ovat vasta *alkusoihtoa* tuleville vähennyksille: sovituista toimenpiteistä ei tulisi siis valittaa, sillä tiukempiin tavoitteisiin pyritään. Mönkäre toteaa myös tarpeen ryhtyä toimiin myöhemmin puheenvuorossaan puhuessaan käsittelyssä olevan strategian johtopäätöksistä. Lisäksi Mönkäre toteaa, että päästöihin vaikuttavat niin talous kuin energiantuotanto.

...Suomen kasvihuonekaasupäästöt kasvavat yli tavoitetason, ellei päästöjen rajoittamiseksi ryhdytä määrätietoisin ja tehokkaihin toimenpiteisiin. Päästökehitys on riippuvainen erityisesti muutamasta keskeisestä tekijästä eli talouden kasvusta ja sen rakenteen kehittymisestä sekä sähkönhankinnan toteutumisesta.⁷

Hallitusohjelmassa on päätetty, että Suomen velvollisuuden hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen vuoden 1990 tasolle tulee toteutua ilman, että tällä on vaikutuksia työllisyyteen ja talouspolitiikkaan. Talouskasvun odotetaan edelleen jatkuvan lähivuosina, ja edellytyksenä on, *ettei ilmastopolitiikka saa olla sen esteenä*.⁸

RKP:n edustaja Gestrin viittaa hallitusohjelmaan, jonka mukaan hiilidioksidipäästöjä tulee pyrkiä vähentämään ilman, että toimilla on vaikutusta talouteen tai työllisyyteen. Gestrin toteaa, että ilmastopolitiikka ei saa olla esteenä talouskasvulle. Vaikka Gestrin siteeraakin tässä hallitusohjelmaa, tekee hän silti valinnan tuodessaan hallituksen linjauksen esille

---

⁷ Kauppa- ja teollisuusministeri Sinikka Mönkäre, PTK 33/2001 vp

⁸ Christina Gestrin (r), PTK 33/2001 vp

puheenvuorossa. Myöhemmin puheenvuorossa Gestrin kuitenkin myös huomauttaa, että lyhytkatseisilla päätöksillä voi olla kallis hintalappu.

Ratkaisuilla, jotka lyhyellä aikavälillä saattavat vaikuttaa edullisilta, kuten esimerkiksi ydinvoiman lisärakentaminen, voi pitkällä aikavälillä olla päinvastainen vaikutus.⁹

Samoilla linjoilla on myös sosialidemokraattien edustaja, talousvaliokunnan puheenjohtaja Luhtanen.

Minä vain nyt tässä tietysti toivon, että käsittelipä tätä mikä valiokunta tahansa, *kansantalouden realiteetit on otettava huomioon*. Johan näistä kaikista puheista on käynyt se ilmi, että rahaa tarvitaan joka ikisessä paikassa. Täällä on itse asiassa tullut oikein mielellön toiveiden tynnyri koko ilmastopimuksen toteuttamisen suhteen. Kansantalouden realiteetit joudumme joka tapauksessa ottamaan huomioon silloin, kun pohdimme sitä, kuinka toteutamme Suomen kohdalla ilmastopoliitiikkaa.¹⁰

Luhtasen puheenvuorossa ilmastonmuutoksen hillitsemistoimet näyttäytyvät *toiveina*, joita peilataan *kansantalouden realiteetteja* vasten. Luhtasen puheessa ilmastotoimet näyttäytyvät siis yhtenä vaihtoehtona, johon rahaa voitaisiin mahdollisesti käyttää, ei oletusarvoisena sijoituskohteena. Ilmastonmuutoksen vastaisia toimia ei puheenvuorossa varsinaisesti torjuta, mutta suunniteltuja toimia ei pidetä realistisina niiden taloudellisten vaikutusten vuoksi. Nämä vaikutukset koskisivat nimenomaan niitä teollisuuden aloja, jotka aiheuttavat eniten päästöjä. Palosen mukaan todelliset mahdollisuudet ovat poliittisen toimijan analyttisiä rakennelmia poliittisessa tilanteessa (Palonen, 2006, 233). Edustaja Luhtasen kansantalouden realiteetit ovat siis osa sitä todellisuutta, jossa talous ja kilpailukyky ovat ensisijaisia kiinnostuksenkohteita. Ilmastonmuutosta voidaan siis hillitä, mutta ilmastopoliittisilla toimilla ei saa olla vaikutusta talouskasvuun. Tämä vaatimus asettaa ilmastopoliitiikan erilliseksi toiminnoksi muusta politiikasta ja yhteiskunnan alueista. Toisaalta talouden ja sen kasvun asettaminen ilmastotoimia tärkeämmäksi viestii myös siitä, että ilmastonmuutosta ei nähdä tämän hetkisiä toimintoja uhkaavaksi. Ilmastonmuutos siis ikään kuin työnnetään taka-alalle arkielämästä: sen olemassaolo hyväksytään, mutta asialle ei tehdä mitään.

Perussuomalaisten edustaja Vistbacka tuo esiin yhtä lailla Suomen taloutta ja kilpailukykyä puolustavan näkemyksen, vedoten Suomen rooliin kansainvälisessä politiikassa:

---

⁹ Christina Gestrin (r), PTK 33/2001 vp

¹⁰ Leena Luhtanen (sd), PTK 33/2001 vp

Ne maat, jotka ryhtyvät noudattamaan puheena olevaa sopimusta kirjaimellisen tarkasti, antavat huomattavan taloudellisen tasoitusmatkan ja kilpailuedun niille maille, jotka viittaavat kintaalla koko asialle, USA siis hyvänä esimerkkinä. Kun jo Suomenkin osalta puhutaan monien miljardien markkojen lisäkustannuksista varsin lyhyellä aikavälillä, herää vakava kysymys siitä, *onko meillä varaa tähän tahalliseen kilpailuedun antamiseen* yhdelle maailman talousmahdeista tai monille muutoinkin murto-osalla Suomen kustannustasosta tuotantoa harjoittavista maista niin Kauko-idässä kuin Etelä-Amerikassakin.¹¹

Vistbacka puhuu sopimuksesta, jolle USA viittaa kintaalla. Useissa puheenvuoroissa viitataan Kioton pöytäkirjaan, joka on YK:n ilmastopuitesopimusta täydentävä, ensimmäinen oikeudellisesti sitova päästöjä vähentämään pyrkivä sopimus. Suomi ratifioi Kioton pöytäkirjan yhdessä muiden Euroopan unionin jäsenmaiden kanssa vuonna 2002. Se astui voimaan vuonna 2005. (Ympäristöministeriö, 2019b). Kioton pöytäkirjaa on vuonna 2001 pidetty tärkeänä kehyksenä niin kansainvälisessä kuin kansallisessa ilmastopolitiikassa, sillä se on suuressa roolissa kansallisessa ilmastostrategiassa ja siihen viitataan täysistuntokeskustelussa useaan otteeseen eri yhteyksissä. Vistbacka esittää huolenaiheena Suomen *kilpailuedun* tai *taloudellisen etumatkan* menetyksen, jos Kioton pöytäkirjan sopimusta aletaan noudattaa tarkkaan samalla kun muut maat eivät tee niin. Suomen talouden ja kilpailukyvyn turvaaminen globaalissa kontekstissa on siis ilmastotoimia tärkeämpää.

Kun täällä on nyt keskusteltu, on huomattu, että tämä asia on aika lailla teollisuuspolitiikkaa ja energiapolitiikkaa. Ainakaan teollisuuspolitiikasta ympäristövaliokunta ei kovin paljon tajua. Siitä syystä minusta talousvaliokunta on aivan oikea.¹²

Kokoomuksen kansanedustaja Martti Tiuri mainitsee, että käsiteltävä asia, ilmastostrategia, on keskustelun saatossa todettu teollisuus- ja energiapolitiikan teemaksi. Tiuri myös mainitsee, että *ympäristövaliokunta ei kovin paljon tajua* teollisuuspolitiikasta.

Vihreiden edustaja Ojansuu huomauttaa, että ilmastostrategiassa ei ole kyse pelkästään talouden näkökulmasta tai bruttokansantuotteen kasvun mahdollisesta viivästyisestä. Ojansuu nostaa esiin sen, että vaihtoehtoja, eli siis valiokuntia, pohdittaessa ilmastostrategiaa tulisi tarkastella ensisijaisesti ympäristön näkökulmasta ja siten hän ehdottaakin strategiaa lähetettäväksi ympäristövaliokuntaan. Ojansuu jatkaa, että *talous on vasta toissijainen näkökulma*.

---

¹¹ Raimo Vistbacka (ps), PTK 33/2001 vp

¹² Martti Tiuri (kok), PTK 33/2001 vp

Ilmastostrategiassa on pelissä paljon enemmän kuin bruttokansantuotteen kasvun viivästyminen noin kahdella kuukaudella. Minusta valinta vaihtoehtojen välillä tulee tehdä ensi sijassa ympäristöperustein, talous on vasta toissijainen näkökulma.¹³

SkI:n edustaja Kankaanniemi jatkaa edustaja Ojansuun argumenttia siitä, mikä on oleellista ilmastopolitiikasta puhuttaessa:

Ilmastopolitiikalle on alistettava energiapolitiikka. Mutta kuitenkin Lipposen hallituksen kovien arvojen viesti on selkeä. Talouskasvu, taloudelliset arvot, kovat arvot ovat hallitsevina ja pehmeämmät, koko ihmiskunnan kannalta hyvin polttavan tärkeät arvot ovat jääneet toissijaisiksi.¹⁴

Edustaja Kankaanniemi kritisoi hallituksen *kovien arvojen* linjaa, jossa taloudelliset arvot nousevat prioriteetiksi ja *pehmeämmät* arvot toissijaisiksi. Näitä pehmeitä arvoja Kankaanniemi nimittää *polttavan tärkeiksi* koko ihmiskunnan kannalta. Ihmiset toimivat paitsi oman intressin mukaan myös kollektiivisesti – siten hallituksilla on tärkeä rooli ohjata yhteiskuntaa kohti pitkäjänteisiä tuloksia (Adger ym., 2009, 8). Parlamentin jäsenillä on kuitenkin omia intressejä yhteisen hyvän lisäksi. Toisaalta intressit voivat myös olla näennäisesti yhteisen hyvän puolesta: talouden priorisoimisellekin voi löytyä hyviä perusteluita, kuten työllisyyden kasvu.

4.1.2. Toimeen tarttuminen on tärkeää

Vuoden 2001 keskustelussa kansanedustajat puhuvat paljon siitä, että ilmastonmuutokseen on puututtava ja hillitsemistoimiin on ryhdyttävä. Vihreiden edustaja Mertjärvi kiteyttää ilmastonmuutoksen hillitsemisen tärkeyden:

Ilmastonmuutoksen hidastaminen on ihmiskunnan tärkein tehtävä tällä hetkellä.¹⁵

Sitaatti myös edustaa näkemystä, että ilmastonmuutoksen hidastaminen on tärkeää erottelematta ilmastonmuutoksen hillitsemistä yhden yhteiskunnallisen alan ilmiöksi tai ongelmaksi. Monet kansanedustajat identifioivat ilmastonmuutoksen kuuluvan johonkin tiettyyn politiikan osaan. Ilmastonmuutosta pidetään uhkana paitsi ympäristölle, myös tulevaisuudelle. Ilmastonmuutosta voidaan pitää ongelmana, joka uhkaa tämän hetkistä elämäntapaa ja resursseja siten, että tulevaisuudessa resurssien niukkuus tai puute, tai

---

¹³ Kirsi Ojansuu (vihr), PTK 33/2001 vp

¹⁴ Toimi Kankaanniemi (skl) PTK 33/2001 vp

¹⁵ Rauha-Maria Mertjärvi (vihr), PTK 33/2001 vp

esimerkiksi ilmansaasteet ja korkeat lämpötilat vaikuttavat elinoloihin. Useiden kansanedustajien puheenvuoroissa esiintyy yllä olevan kaltainen retoriikka tulevaisuudesta ja seuraavista sukupolvista. Ilmastonmuutos kehystetään ilmiöksi, jonka merkitys ymmärretään tulevaisuuden kannalta olennaiseksi, mutta joka ei ainakaan vielä uhkaa suomalaista yhteiskuntaa tai suomalaisten elämää.

Vaikka täysistuntokeskustelussa esiintyy paljon ilmastonmuutoksen hillitsemistoimia vähättelevää puhetta esimerkiksi talouteen vedoten, puheenvuoroista nousee esiin myös toiminnan kiireellisyyteen, ilmastonmuutoksen vastuunkantajiin ja tulevaisuuteen viittaavaa puhetta:

Hengitämme kaikki varmasti samaa ilmaa tässä salissa ja tässä maailmassa ja käytämme myöskin yhteisiä luonnonvaroja. Silti *osa meistä kokee oikeudekseen* jatkuvasti pilata taloudellisten arvojen tai henkilökohtaisten syiden vuoksi yhteistä ympäristöä naapuria enemmän. Tällä tavoin ovat tehneet ainakin länsimaat viimeisen vuosisadan ajan.¹⁶

SDP:n edustaja Tahvanaisen kommentin voi ajatella olevan osoitettu niin täysistuntosalissa istuville kollegoille, jotka vähättelevät ilmastonmuutoksen hillinnän tarvetta, mutta toisaalta myös Suomelle ja muille länsimaille, jotka kuluttavat luonnonvaroja ja tuottavat päästöjä. Tahvanainen vetoaa puheenvuorossaan yhteisiin luonnonvaroihin ja ilmaan, jota kaikki hengittävät. Kaikilla on käytettävissä samat resurssit, mutta kaikki eivät käytä niitä samalla tavalla. Tahvanaisen mukaan jotkut pilaavat *yhteistä ympäristöä naapuria enemmän*. Tahvanainen toteaa, että länsimaat ovat toimineet tämän kuvailun mukaan. Käsitukset ilmastosta sisältävät merkityksiä, joilla pyritään varmistamaan poliittisten tai ideologisten tavoitteiden toteutuminen (Hulme, 2009, 4). Ympäristön kuvailu yhteisenä resurssina, jota tulisi käyttää tasa-arvoisesti, pyrkii rakentamaan kuvaa yhteisen vastuunkannon tärkeydestä ja etenkin päästöjä eniten tuottavien länsimaiden roolista siinä.

Myös ilmastonmuutoksen epätasa-arvo nousee esiin puheenvuoroissa. Vihreiden edustaja Sinnemäki käyttää puheenvuorossaan metaforaa lainasta, josta tulevat sukupolvet eivät tule selviytymään:

---

¹⁶ Sääde Tahvanainen (sd), PTK 33/2001 vp

...ilmastonmuutoksen aiheuttamat velat kun ovat sellaisia, että seuraavat sukupolvet eivät todennäköisesti selviydy niistä edes rahalla. (--) Jos ilmastonmuutos karkaa kokonaan käsistämme, olemme tilanteessa, jossa niin velan ottajat kuin sen takaajat, niin länsimaat kuin kolmas maailma, eivät ole saaneet vain maksuhäiriömerkintää, vaan omaisuus on jo pitkälti mennyt lunastukseen ja uutta tavaraa on vaikeampi hankkia.¹⁷

Edustaja Sinnemäki kuvaa tässä sitä, miten nyt luonnolta lainaamalla kärsivät niin länsimaat, jotka toimivat ympäristön kustannuksella, sekä lainan takaajat, eli ne, keneltä luontoa lainataan. Toisaalta vertauskuva toimii myös retorisenä keinona kuvata tulevaa: nykyiset sukupolvet käyttävät luonnon resursseja velaksi, ja velanmaksajiksi joutuvat tulevat sukupolvet. Ilmastonmuutoksesta puhuttaessa on tärkeä huomioida sukupolvien välinen pääoma. Tällä hetkellä maapallolla elävät ihmiset vaikuttavat toiminnallaan negatiivisesti maapallon ilmastoon ja siten sen kantokykyyn tulevaisuudessa. (Bhatsara, 2015, 218). Edustaja Sinnemäen huomautus, että tulevat sukupolvet eivät tule selviytymään ilmastonmuutoksen seurauksista *edes rahalla* on viittaus siihen, että Suomen kaltaiset hyvinvointivaltiotkaan eivät tule selviytymään taloudellisella vakaudella kriisistä, puhumattakaan köyhistä maista. Edustaja Sinnemäki myös antaa ymmärtää, että peli ei ole vielä menetetty: *Jos ilmastonmuutos karkaa kokonaan käsistämme...* Sinnemäki siis vetoaa toiminnan tärkeyteen nyt, jotta seuraukset eivät ole pahempia tulevaisuudessa. Keskustelun voimakkaasta talouskehuksesta johtuen on myös kiintoisaa, että Sinnemäki käyttää kulutukseen viittaavaa metaforaa, jossa ilmastonmuutoksen seuraukset rinnastetaan maksuhäiriömerkintään, josta ei päästä eroon. Tämä on kenties keino vedota talouden roolia korostaviin puolueisiin ja edustajiin. Kellerin mukaan ihmisten ja maailman väliset suhteet rakentuvat kollektiivisille symbolisten merkitysten järjestelmille (Keller, 2012, 2). Olemassa olevia normeja kyseenalaistettaessakin on hyödyllistä puhua näiden annettujen merkitysten kautta. Puhuttaessa moraalikysymyksistä metaforia käytetään runsaasti. Metaforat auttavat meitä käsittelemään ja ymmärtämään erilaisia moraalikysymyksiä ja niiden seurauksia. Metaforilla on keskeinen rooli siinä, miten ymmärrämme hyvän ja pahan käytöksen eron. (Lakoff, 2016, 44). Burken mukaan metaforat antavat mahdollisuuden nähdä eri näkökulmia tutussa asiassa – tuon asian tämä puoli, ja tämän asian tuo puoli (Burke, 1969, 247).

Nykyinen tie on kuljettu loppuun. Ilmastonmuutos on varmistumassa todeksi.¹⁸

---

¹⁷ Anni Sinnemäki (vihr), PTK 33/2001 vp

¹⁸ Tytti Isohookana-Asunmaa (kesk), PTK 33/2001 vp

Edustaja Isohookana-Asunmaa toteaa, että *nykyinen tie on kuljettu loppuun*. Tällä hän viittaa siihen, että nykyiset toimintatavat eivät enää toimi. Isohookana-Asunmaa toteaa myös, että ilmastonmuutos on *varmistumassa* todeksi. Ilmastonmuutos on ikään kuin vasta saapumassa Suomeen ja suomalaisten poliitikkojen tietoisuuteen, ja sitä ryhdytään nyt hiljalleen käsittelemään ja pohtimaan ongelmalle ratkaisua. Keskustelussa ilmastonmuutos kehystetään ilmiöksi, josta voi tulla uhka, jos sille ei tehdä nyt mitään. Toisaalta ilmastonmuutos ja ilmasto-tema ylipäättänsä pyritään lokeroimaan jonkin tietyn politiikan alan ongelmaksi, jotta sille voidaan keksiä ratkaisu. Täysistuntokeskustelussa siis tunnustetaan ilmastonmuutos yhteiskunnan eri osa-alueisiin vaikuttavaksi ilmiöksi, joka on hankala lokeroida yhden toimialan asiaksi.

Täysistuntokeskustelussa ilmastonmuutoksen todellisuudesta ei kiistellä, vaan kansanedustajat vuorollaan toteavat ilmiön vakavuuden ja toimeen tarttumisen kiireellisyyden. Kansanedustajat eivät kuitenkaan esitä käytännön ehdotuksia, vaan he tyytyvät vain toteamaan toiminnan tarpeellisuuden. Pidgeon huomauttaa modernin ajan paradoksista, jossa tieteellinen näyttö antroposeenille ilmastonmuutokselle on ollut hyväksytty fakta jo vuosien ajan, mutta toiminta sopeutumisen ja hillinnän edistämiseksi on ollut vähäistä (Pidgeon, 2012, S85). Tässä ilmastonmuutoksen hillinnän kiireellisyyteen vetoavassa puheessa on nähtävissä Paloheimon ja Wibergin poliittisen puheen avoimet kysymykset. ”Jonkun pitäisi tehdä jostain” – kysymykset ’kuka tekee’, ’millä resursseilla’ ja ’millä aikataululla’ jäävät vastaamatta. Puheenvuoroissa mainittu ”tulevaisuus” jää myös abstraktiksi: kukaan ei sen tarkemmin määrittele, viitataan tulevaisuudella 5, 10 tai vaikka 50 vuoden päähän.

4.1.3. Kenen vastuulla ilmastonmuutos on?

Keskustelussa nousee esiin useissa puheenvuoroissa vastuunkanto yhteisestä maapallosta ja velvollisuus toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.

Suomen kuuluu itse vastata aiheuttamistaan päästöistä. Yhdysvaltain huono esimerkki pakottaa muut maat ahtaalle ja korostaa yhteisvastuun merkitystä. *Elämme kaikki samalla pallolla ja hengitämme samaa ilmaa, valitettavasti*. Ei ole oikein, että *toiset maat elävät ja rikastuvat toisten kustannuksella*.¹⁹

---

¹⁹ Matti Kangas (vas), PTK 33/2001 vp

Vasemmistoliiton edustaja Kangas ottaa esiin Yhdysvaltain *huonon* esimerkin. Useissa puheenvuoroissa viitataan myös Yhdysvaltojen silloisen presidentin George W. Bushin ilmastopolitiikkaan. Presidentti Bush oli astunut virkaan alkuvuodesta 2001 ja hänen hallintonsa oli irtisanoutunut Kiiton sopimuksesta sekä lausunut ilmastonmuutoksen vastaisia lausuntoja.

Niin ikään keskustan edustaja Leppä korostaa yhteistyön merkitystä ilmastonmuutoksen hillinnässä:

Tähtäin on asetettava riittävän kauas tulevaisuuteen, että kaikki toimijat saadaan sitoutumaan tähän ylisukupolviseen haasteeseen. Tarvitaan poikkihallinnollista ennakkoluulottomuutta ja yhteistyötä. Mikä meiltä tänään jää toteuttamatta, sen tulevat sukupolvet edestään löytävät. Siksi *tämä työ ei saa olla pelkästään hallituksen tai yhden ministeriön soolo, vaan kaikki tahot on saatava mukaan.*²⁰

Ilmastonmuutosta ei ratkaista yhden toimijan panoksella, vaan tarvitaan kaikki mukaan. Leppä myös huomauttaa, että asiat joita ei nyt hoideta kuntoon, ovat edessä tulevilla sukupolvilla. Tämä kiteyttää keskustelijoiden asennoitumisen ilmastonmuutokseen: heillä on velvollisuus ilmastonmuutoksen ongelman ratkaisijoina, jotta tulevat sukupolvet eivät kärsi.

Useat edustajat vetoavat siihen, että ilmastonmuutoksen ongelma pitää ratkaista, eli asia tulee jotenkin hoitaa. Ratkaisuksi ei kuitenkaan tarjota konkreettisia toimia, vaan puheenvuoroissa kilpaa todetaan toiminnan tarve. Sosiaalinen epätasa-arvo ajaa ylikulutukseen, mikä on yksi avainsyy kasvihuonepäästöihin. Ilmastonmuutoksen seuraukset vaikuttavat epätasapainoisesti rikkaisiin ja köyhiin, ja tämä epätasa-arvo jatkuu myös tuleville sukupolville. Lisäksi ilmastopolitiikan prosessit sulkevat ulkopuolelle jo valmiiksi heikommassa asemassa olevat; ilmastopolitiikan vaikutuksilla on epätasa-arvoisia seurauksia. (Harlan ym., 2015, 127). Ilmastonmuutoksen ja sen seurauksien epätasa-arvoa korostavia puheenvuoroja oli keskustelussa useita. Puheenvuoroissa ei kuitenkaan tuotu konkreettisesti esiin keinoja, joilla näitä epätasapainoisia seurauksia pyrittäisiin korjaamaan.

Kaiken kaikkiaan, puhemies, tähän loppuun haluan kyllä sanoa sen, että mielestäni missään yhteydessä— minä nyt innostun vähän aatteelliseksi ja ideologiseksi— ihmiskunnalla ei ole lupa toimia niin, että tällainen lyhytnäköinen voitontavoittelu menisi ikään kuin yhteisen edun, ympäristöstä huolehtimisen, edelle.²¹

---

²⁰ Jari Leppä (kesk), PTK 33/2001 vp

²¹ Pia Viitanen (sd), PTK 33/2001 vp

Edustaja Viitasen kommentti *ihmiskunnalla ei ole lupa toimia niin...* antaa ymmärtää, että koko ihmiskunta olisi tekemässä jotain, kun todellisuudessa vain pieni joukko toimijoita, toisin sanoen valtioita ja yrityksiä ovat vastuussa lyhytnäköisestä voitontavoittelusta. Edustaja Viitasen puheenvuorossa kiinnittää huomiota se, että hän pitää aatteellisena ja jopa *ideologisena* ajatustaan siitä, että ihmiskunta hyväksikäyttää luonnonvaroja taloudellisen edun vuoksi. Kommentti kertoo ilmapiiristä: edustaja kokee tarpeelliseksi todeta, että mitä hän on sanomassa on jollain tapaa radikaalia: niin sanotut vihreät arvot ja luonnon puolustaminen eivät kuulu vuonna 2001 yhteiskunnallisen keskustelun valtavirtaan.

Keskustelussa tuodaan kuitenkin myös esiin Suomen toimijuutta ilmastopolitiikassa vähättelevä näkökulmaa. Tarvetta ryhtyä toimiin minimoidaan esimerkiksi alla olevassa perussuomalaisten edustaja Vistbackan kommentissa: Jos muut eivät toimi, Suomenkaan ei ole tarpeen:

Ei maapallon ilmasto-ongelma ratkea meidän eikä edes EU:n tasoisella toiminnalla. Tarvitaan keinot saada kaikki maat mukaan Kioton sopimuksen tinkimättömään noudattamiseen. Tuleeko se toteutumaan lähivuosina tai lähivuosikymmeninä, on kohtuullisen epävarma asia.²²

4.2. Vuoden 2016 täysistuntokeskustelu

30. marraskuuta 2016 käytiin eduskunnan täysistuntokeskustelu (PTK 123/2016), joka toimi lähetekeskusteluna 24. marraskuuta 2016 julkaistulle valtioneuvoston selonteolle kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta. Täysistuntokeskustelussa pidettiin yhteensä 109 puheenvuoroa mukaan lukien puhemiehen esittelypuheenvuoro, vastauspuheenvuorot ja ryhmäpuheenvuorot. Keskustelun aluksi ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen kertoi puhemiesneuvoston ehdotuksesta lähettää asia talousvaliokuntaan, jolle valtiovarainvaliokunnan, liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, tulevaisuusvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto. Valtioneuvoston selonteko lähetettiin keskustelun päätyttyä talousvaliokuntaan esityksen mukaisesti.

Keskustelun lähtökohta on siis sama kuin vuonna 2001, mutta 15 vuoden aikana ilmastokeskustelun yhteiskunnallinen ja poliittinen konteksti on muuttunut: ilmastostrategioita on ehditty tehdä useita, ja Suomen ilmastopolitiikka kytkeytyy yhä vahvemmin kansainväliseen

---

²² Raimo Vistbacka (ps), PTK 33/2001 vp

ilmastopolitiikkaan. Suomen kansallinen ilmastopolitiikka on tulevaisuuteen suuntaavaa: vuoden 2016 täysistuntokeskustelussa käsiteltävä strategiakin tähtää vuoteen 2030 asti. Suomen talouden ja kilpailukyvyn asema keskustelussa on kuitenkin edelleen vahva, ja ilmastotoimia punnitaan näiden valossa. Toisaalta vuoden 2001 keskustelusta poiketen myös ilmastomuutoksen mahdollisuuksia tuodaan esiin. Kun vuonna 2001 ilmastomuutos oli ikään kuin edessäpäin, vuonna 2016 ilmastomuutos on jo todellisempi ja konkreettisempi uhka, jolle tulee tehdä jotain.

4.2.1. Talouden ja ympäristön tasapaino

Vuoden 2016 keskustelussa talous on edelleen keskeinen teema ilmastomuutoskeskustelussa, ja ilmastostrategiaa tarkastellaan talouden kehyksen kautta. Perussuomalaisten edustaja Terho arvioi puheenvuorossaan energia- ja ilmastostrategiaa:

Yleisesti strategiasta voidaan todeta, että se huomioi sekä ympäristöarvot, taloudellisen realismin että työllisyyskysymykset erittäin hyvin, tasapainoisesti ja ansiokkaasti.²³

Ympäristöarvojen, eli ympäristön puolesta puhumisen ja ympäristöystävällisten valintojen tekeminen asetetaan tässä vastakkain talous- ja työllisyysnäkömien kanssa. Giddensin mukaan ilmastopolitiikka on riskinhallintaa (Giddens, 2015, 157). Ilmastomuutos ei aineiston perusteella näyttäyty riskinä, joka uhkasi suomalaista yhteiskuntaa tällä hetkellä. Ilmastomuutosta ei myöskään pidetä riskinä taloudelle, vaan päinvastoin taloutta halutaan suojella mahdollisilta riskeiltä, joita ilmastomuutoksen hillintään liittyy. Tätä asetelmaa vasemmistoliiton edustaja Modig kuvailee seuraavasti:

Duunareiden asemaa eivät uhkaa tuulimyllyt tai räjähtelevät lepakot, eivät aurinkokennot, sähköautot tai ilmalämpöpumput. Duunareiden asemaa heikentävät suuryritysten lyhytnäköinen voiton maksimointi, alipalkkaus ja elinkeinorakenne, joka ei vastaa tulevaisuuden tarpeita. Tärkeä askel kohti ilmaston kannalta kestävästä elinkeinorakennetta on haitallisten yritystukien perkaaminen, ei niiden lisääminen.²⁴

Täysistuntokeskusteluissa ilmasto on talouden kysymys, mutta enemmänkin siitä näkökulmasta, miten paljon ilmastomuutoksen vastainen toiminta saattaa vaikuttaa talouteen. Mahdollisista riskeistä liittyen siihen, mitä tapahtuu jos hillitsemistoimia ei tehdä, ei puhuta

---

²³ Sampo Terho (ps), PTK 123/2016 vp

²⁴ Silvia Modig (vas), PTK 123/2016 vp

paljoakaan. Edustaja Modig nostaa esiin tämän näkökulman: hän huomauttaa talouden puolesta puhujille, että uhkia eivät ole uudenlaiset innovaatiot tai toimet ilmastotoimet. Uhkia ovat lyhytnäköinen päätöksenteko ja joustamattomat yhteiskunnan rakenteet.

Perussuomalaisten edustaja Hakkarainen kritisoi puheenvuorossaan sitä, että Suomi osallistuu ilmastonmuutoksen hillintään ja ympäristönsuojeluun myös muualla maailmassa.

Meillä Suomessa on semmoinen tyyli, että jos Tyynestä valtamerestä löytyy Suomen kokoinen jätelautta, niin täällä aletaan suojelemaan Tyyntä valtamerä...²⁵

Puheenvuoroissa muistutettiin kuitenkin myös ilmastonmuutoksen negatiivisista seurauksista talous- ja työllisyysnäkökymille. Keskustelussa esitettiin huolenaiheena työpaikkojen katoaminen niiltä energiantuotannon aloilta, joita pyritään vähentämään ilmastomuutoksen hillitsemiseksi. Keskustelussa ympäristöasiat ja talouden sekä työllisyyden teemat asetetaan vastakkain: jos tuetaan toista, se on pois toisesta. Vihreät ja vasemmisto pyrkivät purkamaan tätä vastakkainasettelua ja nostamaan esiin ilmastonmuutoksen hillinnän tuomat mahdollisuudet, kuten uusien energiamuotojen tai mahdollisuuden miettiä uusia innovaatioita, kuten vihreiden edustaja Niinistö muistuttaa strategian esitelleelle ministeri Rehnille.

Arvoisa puhemies! Nyt pitäisi miettiä vähän laajemmasta näkökulmasta, miten Suomi voi olla sekä ilmaston lämpenemisen torjumisen edelläkävijä että myös kestävä talouden rakentamisen edelläkävijä, ja etsiä tätä kokonaiskuvaa.²⁶

Edustaja Niinistön puoluekollega Hassi tukee viestiä:

...hallitus ajaa tarmokkaimmin vaihtoehtoja, joihin liittyy vakavia ympäristöongelmia ja joiden maailmanmarkkinat ovat rajalliset mutta jotka ovat keskustapuolueelle läheisiä. Arvoisa puhemies! (Puhemies koputtaa) *Suomi pystyy parempaan. Suomi ansaitsee parempaa.*²⁷

Valtiolla on oleellinen rooli ympäristöoikeuden prosessissa. Valtio osaltaan vaikuttaa siihen, ketä kuunnellaan ja palkitaan ja toisaalta siihen, kuka jätetään huomiotta ja ketä hyödynnetään. Lisäksi valtiolla on huomattava valta muokata olemassa olevia sosio-taloudellisia epäoikeudenmukaisuuksia tai toisaalta luoda uusia. (Cook ja Swyngedouw, 2012, 1969). Hulmen mukaan tarve vähentää hiilidioksidipäästöjä on yleisesti tunnustettu (Hulme, 2009, 139) Epäselvää kuitenkin on, miten vähennykset toteutetaan sekä se, ketkä ovat tilanteessa

---

²⁵ Teuvo Hakkarainen (ps), PTK 123/2016 vp

²⁶ Ville Niinistö (vihr), PTK 123/2016 vp

²⁷ Satu Hassi (vihr), PTK 123/2016 vp

poliittisia voittajia ja häviäjiä. Rikkaat maat ovat vastuussa suurimmasta osasta kasvihuonepäästöistä, sillä rikkaat maat käyttävät myös eniten fossiilisia polttoaineita. Nämä maat ovat myös päässeet tähän asemaan ”syleilemällä” fossiilisia polttoaineita ja muita ilmastoa saastuttavia raaka-aineita. Tämän vuoksi näiden maiden tulisi yksinomaan kantaa vastuu ilmastomuutoksesta, jopa talouskasvun uhalla. (Giddens, 2015, 158). Talouden, työllisyyden ja Suomen kilpailukyvyn merkitys näyttäytyy kuitenkin vuoden 2016 keskustelussa edelleen tärkeänä ja ilmastopolitiikkaa halutaan tehtävän niiden puitteissa.

4.2.2. Hallituksen ympäristöystävällinen imago

Kun vuonna 2001 kansanedustajat puhuivat siitä, millaisia toimia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi tulisi tehdä, vuoden 2016 keskustelussa esiintyy etenkin hallituksen taholta jo tehtyjen toimien ja suunnitelmien, kuten käsittelyssä olevan ilmastostrategian edistyksellisyyden ja ilmastoystävällisyyden korostamista.

Me voimme täällä kyllä olla tästä hyvin ylpeitä, että *Suomi on jo näin pitkällä, koska vasta 2018 näiden toimenpiteiden täytyy olla valmiina, mutta meillä ne jo ovat*. Mitä tähän edistyksellisyyteen vielä tulee, niin se on aivan selvä, että maailman muutos on niin nopeaa, että voi olla, että kolmen vuoden päästä tämä strategia tuntuu jo hieman (Puhemies koputtaa) vanhanaikaiselta.²⁸

Esimerkiksi keskustan edustaja Kosonen huomauttaa, että Suomi on jo pitkällä toimenpiteiden suhteen, joiden tavoiteaikataulu olisi vasta vuonna 2018 ja sanoo: *me voimme täällä kyllä olla tästä hyvin ylpeitä*. Lauseesta tulee mieleen, että kyseessä on jonkinlainen tehtävä, jonka Suomi on suorittanut etuajassa. Toisaalta Kosonen jatkaa, että maailma muuttuu nopeasti ja siten nyt edistyksellistä tuntuva strategia voi olla jo kolmen vuoden päästä vanhentunut.

Nyt täytyy onnitella hallitusta: Pystyttiin tekemään historiallinen päätös kivihielestä luopumisesta ja juuri silloin, kun vihreät eivät ole hallituksessa. (Katri Kulmuni: Kyllä!) Tämä oli historiallinen päätös, (Satu Hassi: Mekö sitä ollaan jarruteltu?) ja *onnistuttiin näyttämään, mitenkä ympäristöystävällinen hallitus meillä on*.²⁹

Wibergin mukaan eduskunnalla ei ole omaa poliittista linjaa, vaan se ”reagoi hallituksen sille antamiin ärsykkeisiin” (Wiberg, 2014, 169). Reaktioissa näihin ”ärsykkeisiin” on kuitenkin varaa valita. Täysistuntokeskusteluissa edustajat käyttävät puheenvuoroaan hyväksi

---

²⁸ Hanna Kosonen (kesk), PTK 123/2016 vp

²⁹ Antti Rantakangas (kesk), PTK 123/2016 vp

kommentoidakseen myös hallituksen toimintaa suoraan, kuten yllä olevassa sitaatissa edustaja Rautakangas tekee, tai välillisesti, kuten useat edustajat kehumalla tai kritisoimalla se-lontekoa. Edustaja Rautakankaan sitaatista huomiota herättää etenkin lause ”*Onnistuttiin näyttämään, mitenkä ympäristöystävällinen hallitus meillä on: onnistuttiin näyttämään medialle, kansalaisille ja muille sidosryhmille hallituksen ympäristöystävällisyyttä.*” Lause antaa ymmärtää, että hallitus ei toimi ympäristöystävällisesti koko ajan, ja ympäristön etua ei ajeta kaikissa päätöksissä: päätös kivihielestä luopumisesta oli samalla osoitus ympäristöystävällisyydestä. Ympäristöystävällisyys on kuitenkin tässä positiivinen ominaisuus.

Oppositio mitätöi upeaa strategiaa sanomalla, että se on askel oikeaan suuntaan. Mielestäni tämä on jättiloikka ylisukupolviseen vastuuseen ympäristöstä, ilmastosta ja kestävästä kehityksestä.³⁰

Keskustan edustaja Heikkisen mielestä energia- ja ilmastostrategia on *jättiloikka ylisukupolviseen vastuuseen*. Hänen mielestään oppositio vähättelee strategiaa puhumalla siitä vain oikean suuntaisena suunnitelmana. Diskursseilla on valta merkityksellistää maailmaa: tarjota näkökulmia, nimetä uudelleen ja rakentaa samalla totuutta (Pietikäinen ja Mäntynen, 2019). Diskurssit siis luovat todellisuutta ja todentavat puheen kohdetta. Kutsumalla ilmastostrategiaa historiallisen kunnianhimoiseksi annetaan siitä hyvin erilainen kuva kuin sanomalla, että strategia vanhentuu nopeasti tai että se ei sisällä konkretiaa. Kehumalla ilmastostrategiaa ja jo tehtyjä suunnitelmia myös pyritään luomaan kuvaa

Ilmastonmuutoskeskustelussa halutaan kuitenkin näyttäytyä ympäristön puolustajana: vuonna 2001 kansanedustajat puolueesta riippumatta totesivat toimeen tarttumisen tärkeyden, kun taas vuonna 2016 kansanedustajat pyrkivät korostamaan ilmaston puolella olemista tuomalla esiin konkreettisia toimia, joita on tehty. Vihreiden edustaja Niinistö nostaa esiin tämän toiminnan ja puheiden välisen ristiriidan:

Tämä kansainvälinen kehitys etenee tosi nopeasti, ja edelläkävijäksi ei pääse pelkästään puheilla.³¹

---

³⁰ Hannakaisa Heikkinen (kesk), PTK 123/2016 vp

³¹ Ville Niinistö (vihr), PTK 123/2016 vp

4.2.3. Tulevaisuuden sukupolvet

Vaikka ilmastonmuutoksesta puhutaan talouden kehityksen kautta, ja etenkin hallituksen puheenvuoroissa ilmastotoimien sijaan keskitytään tuomaan esiin suunnitelmien ja aikomusten edistyskellisyys ja niin sanottu ympäristöystävällisyys, löytyy keskustelusta myös tuleviin sukupolviin viittaavaa puhetta.

Vuosi 2016 jää historiaan paitsi Pariisin ilmastopimuksesta myös korkeimmasta koskaan mitatusta hiilidioksidimäärästä ilmakehässä. *Käsissämme ei ole vähempää kuin maapallon ja ihmiskunnan tulevaisuus.* (---) Maapallon pelastaminen on mahdollista. Se edellyttää voimakkaita toimia lämpenemisen pysäyttämiseksi. Keskustelemme tänään siitä tulevaisuudesta ja niistä olosuhteista, joissa lapsemme ja lapsenlapsemme elävät.³²

Edustaja Myller nostaa puheenvuorossaan esiin kaksi merkittävää tapahtumaa vuodelta 2016. Yksi merkittävimmistä sopimuksista kansainvälisessä ilmastopolitiikassa, Pariisin ilmastopimus, astui voimaan loppuvuodesta 2016, mutta toisaalta hiilidioksidin määrä ilmakehässä on vain lisääntynyt. Tilanne on hälyttävä, mutta toivoa on, kun kansainvälistä yhteistyötä tehdään. Edustaja Myller korostaa ilmastonmuutoksen kiireellisyyttä sanomalla, että kyseessä ei ole *vähempää kuin maapallon ja ihmiskunnan tulevaisuus*. Myller jatkaa, että keskustelun aiheena täysistunnossa on tulevien sukupolvien tulevaisuus ja elinolosuhteet.

Kun tulevat sukupolvet kysyvät meiltä, ymmärsimmekö me nyt päätöksiä tekevät ilmastonmuutoksen vakavuuden ja merkityksen vai ajattelimmeko me nyt tehtäviä päätöksiä ennen kaikkea itsemme näkökulmasta, joutuisin kakistelemaan, jos olisin enää tuleville sukupolville vastaamassa. *Lastemme vuoksi meidän onkin kirittävä enemmän, pystyttävä parempaan, juostava nopeammin.*³³

Vihreiden edustaja Parviainen jatkaa omassa puheenvuorossaan Myllerin linjalla tulevista sukupolvista. Parviainen toteaa, että tulevat sukupolvet tulevat. Parviainen tuo lauseella esiin sen, että nyt tehtävät päätökset vaikuttavat juuri tuleviin sukupolviin, ja kuka pystyy vastaamaan että teimme parhaamme. Tarpeeseen nopeille ja kunnianhimoisille ilmastotoimille hän vetoaa myös tulevien sukupolvien vuoksi: *Lastemme vuoksi meidän onkin kirittävä enemmän, pystyttävä parempaan, juostava nopeammin.*

Olemme äärimmäisen tärkeän ja vakavan asian äärellä. Ilmastonmuutoksen pysäyttämisen on aikamme suurin haaste, ja se on meidän historiallinen vastuumme.³⁴

³² Riitta Myller (sd), PTK 123/2016 vp

³³ Olli-Poika Parviainen (vihr), PTK 123/2016 vp

³⁴ Hanna Sarkkinen (vas), PTK 123/2016 vp

Maapallo on meidän yhteinen asiamme, ja siitä ja hyvinvoinnista huolehtiminen on myös yhteinen asia.³⁵

Puheenvuoroissa kansanedustajat puhuvat ilmastosta *meidän yhteisenä asiana*. Ei ole selvää, keneen me-muodolla viitataan, mutta oletan sen viittaavan ainakin suomalaiseen poliittiseen järjestelmään ja nykyiseen sukupolveen. Kun ilmastonmuutosta tarkastellaan ”meidän” tämän hetken tärkeimpänä haasteena, on tärkeä pohtia, ketä tarkoitamme ”meillä”. (Machin, 2019, 1; Cornell ja Gupta, 2020, 16). Se, että ympäristökysymyksistä puuttuu selkeä kohde ja muutoksen tavoite voi johtaa ajatteluun, että kaikkien tulisi tehdä yhteistyötä ja puhaltaa yhteen hiileen yhteistä ulkoistettua vihollista, hiilidioksidia vastaan (Kenis ja Lievens, 2014, 544). Allenin (2019) mukaan yksi ovelimmista ilmastonmuutokseen liittyvistä harhaluuloista on väite siitä, että ilmastonmuutos ja sen seuraukset tarkoittavat kaikille samaa asiaa. Swyngedouw’n mukaan ilmastonmuutosten mahdollisten katastrofaalisten seurausten yleistäminen on ”sosiaalisesti homogenisoivaa” (Swyngedouw, 2010, 221). Yhteisestä vastuunkantamisesta puhuminen kehystää ilmastonmuutoksen koko globaalia maailmaa yhdistäväksi, kaikkien turvallisuutta uhkaavaksi ilmiöksi. Myös tutkijat ja poliittiset toimijat rakentavat tyypillisesti ympäristön ongelmista globaaleja ilmiöitä (Taylor ja Buttel, 1992, 406).

Ilmastonmuutos on totta, ja yhteinen tehtävämme on pysäyttää se. Olemme ensimmäinen sukupolvi, joka voi saada ratkaisut aikaan, ja olemme myös viimeinen sukupolvi, joka pystyy tekemään käänteen. Fossiilisten polttoaineiden käytön takia merten lämpötila nousee, napajäätiköt sulavat ja kuivuusjaksot tuhoavat satoja. Suunnanmuutoksen on tapahduttava nyt. Kyse on lastemme ja lastenlastemme tulevaisuudesta. *On tekojen aika.*³⁶

Edustaja Kososen väittämiä *olemme ensimmäinen sukupolvi, joka voi saada ratkaisut aikaan* antaa ymmärtää, että nyt ollaan ainutkertaisen mahdollisuuden ja velvollisuuden äärellä. Lakoffin mukaan oikeassa demokratiassa jonkin muotoinen moraalinen sisäinen rakennus (Lakoff, 2016, 325). Eettiset kysymykset ovat olennainen osa poliittista päätöksentekoa: esimerkiksi päästöille asetetut rajoitukset riippuvat siitä, miten nykyisten sukupolvien etu näytetään verrattuna tulevien sukupolviin. Lisäksi sopiva energiankulutuksen määrä, historiallisen vastuunkannon tärkeys ja tiettyjen yhteiskuntien tämän hetkiset tarpeet ja tulevat pyrkimykset. (Gardiner, 2008, 25-26). Keskustelua voi tarkastella siis myös siitä näkökulmasta, millaisella aikaperspektiivillä kansanedustajat toimivat: pidetäänkö tärkeänä nykyhetkeä,

---

³⁵ Lea Mäkipää (ps), PTK 123/2016 vp

³⁶ Hanna Kosonen (kesk), PTK 123/2016 vp

menneisyyttä vai tulevaa. Keskustelussa tulevaisuuteen ja tulevaisuuden sukupolviin syinä toimia nyt ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Toisaalta ilmastotoimia vastustavat tai vähätelevät kansanedustajat vetoavat tähän päivään ja nykyiseen yhteiskuntaan.

Martinin mukaan kaikki kontribuutiot dialogiin sisältävät väitteen tai näkökulman, jolla pyritään vaikuttamaan kuulijaan (Martin, 2013, 52). Selkeys ja ytimekkyys luovat kuvaa yksinkertaisuudesta, joka taas omalta osaltaan viittaa ratkaisukeskeisyyteen. Raskas kieli, joka hyödyntää paljon käsitteitä ja esimerkiksi tieteellisiä termejä, voi karkottaa lukijan. (Martin, 2013, 72). Kun ilmastonmuutos kehystetään *aikamme suurimaksi haasteeksi* tai hillitsemistoimia kutsutaan *historiallisiksi*, saadaan jo näillä sanavalinnoilla tuotua esiin voimakkaasti sanomaa ja sitä näkökulmaa, jota halutaan tuoda esiin.

4.2.4. Ilmastonmuutoksen mahdollisuudet

Vaikka täysistuntokeskusteluissa keskitytään suurilta osin siihen, mitä muutoksia nykyiseen toimintaan tulisi tehdä ja toisaalta siihen, miten paljon ilmastopolitiikka saa vaikuttaa nykyisiin toimintoihin, keskustelussa nostetaan esiin myös ilmastonmuutoksen mahdollisuudet.

Nyt ei pitäisi jämähtää lyhytnäköiseen ja näköalattomaan strategiaan, jossa vain pyritään välttämään kustannuksia, mutta ilmastonmuutoksen tuomia mahdollisuuksia ei tarkastella lainkaan. Pitkän tähtäimen ilmastostrategian tulisi tehdä päästöjen vähentämisestä taloudellinen mahdollisuus suomalaisellekin teollisuudelle. Se tarjoaisi myös pohjan alueellisesti tasa-arvoisemmalle ja työllistävämmälle energiapolitiikalle.³⁷

Keskustan edustaja Kiviniemi nostaa puheenvuorossaan esiin ilmastonmuutoksen taloudelliset mahdollisuudet esimerkiksi suomalaisen teollisuuden alalla; energiapolitiikan muutoksilla voidaan saada aikaan positiivisia muutoksia esimerkiksi työllisyydessä. Kiviniemi myös peräänkuuluttaa pitkäjänteisyyttä ilmastopolitiikassa; tällä hän vastaa puheenvuoroihin, joissa todetaan talouden olevan prioriteetti ilmastopolitiikan yli. Ilmastotoimet voivat olla taloudellisia mahdollisuuksia, ei pelkästään kompromisseja talouspolitiikassa. Kuitenkin mahdollisuuksista puhuttaessakin huomio kiinnittyy liiketoimintaan ja talouteen, kuten kokoomuksen edustaja Jaskari mainitsee:

Ihan mielenkiintoinen näkökulma tähän maatalouden päästöjuttuun on se, mitä tietyt teollisuuden edustajat, esimerkiksi Raision toimitusjohtaja, ovat sanoneet, että voisi

---

³⁷ Mari Kiviniemi (kesk), PTK 123/2016 vp

löytyä yllättävänkin paljon päästövähennyksiä, jos mietitään tietyllä tavalla uusilla konsepteilla, ja sen takia minä olen samaa mieltä, että pitäisi tätä hyvin avoimesti tehdä.³⁸

Eli tässä on paljon tehtävissä eri saroilla, jolloin tämä päästöjen vähentäminen — koko yhteiskunnan muuttaminen vähäpäästöiseksi mutta myös talouden uuden kannattavuuslogiikan luominen eri elinkeinoin — olisi meidän yhteinen haasteemme, jossa tavaltaan pitäisi nähdä asia niin, että *mitä enemmän tekee, sitä enemmän* (Puhemies koputtaa) *kaikki voittavat*.³⁹

Edustaja Niinistö toteaa, että ilmastonmuutokseen ratkaisua etsittäessä voidaan löytää myös ratkaisuja, jossa kaikki voittavat. Kun ihmiset nähdään ilmastosteemin osana, joka pystyy luomaan, tunnistamaan ja muuttamaan erilaisia toimintamalleja, syntyy myös mahdollisuuksia muuttaa haavoittuvuuksia luovia suhteita (Leichenko ja O'Brien, 2019a, 72). Keskustelusta on siis löydettävissä myös uudenlaisiin mahdollisuuksiin vetoavaa, innovatiiviseen ajatteluun kannustavaa puhetta. Mahdollisuuksia nostetaan esiin talouden ja teollisuuden kannalta, toisin sanoen ilmastokeskustelun vallitsevan kehyksen mukaisesti. Muutoksia yhteiskunnan toimintoihin on tehtävä, miksei siis ajateltaisi niitä mahdollisuuksina luoda uusia innovaatioita sekä kohottaa Suomen brändiä myös kansainvälisesti.

---

³⁸ Harri Jaskari (kok), PTK 123/2016 vp

³⁹ Ville Niinistö (vihr), PTK 123/2016 vp

5. SUOMALAISEN POLIITTISEN KESKUSTELUN ILMASTODISKURSSIT

Aineistoa analysoidessa kävi nopeasti ilmi, että luvussa 3 esitellyt diskurssit eivät sellaisinaan istu suomalaiseen poliittiseen ilmastokeskusteluun. Täysistuntokeskusteluissa ei esimerkiksi esiintynyt skeptismin diskurssia, eli ilmastonmuutoksen olemassaoloa ei kielletty tai kyseenalaistettu. Lisäksi katastrofismien diskurssi on sellaisenaan liian jyrkkä kuvaamaan suomalaisten poliitikkojen vetoamuksia ilmaston puolesta: toiminnan tärkeyteen ja kiireellisyyteen vedotaan, mutta perusteluina käytetään enemmänkin vastuun ja tulevaisuuden teemoja, kuin luodaan kauhuskenaarioita luonnonilmiöistä tai puhtaan juomaveden loppumisesta. Myös muita diskursseja on tunnistettavissa keskusteluista: esimerkiksi muita asioita ilmastotoimia tärkeämpänä pitävät puheenvuoro edustavat vähättelevää diskurssia. Tiedetyt teemat nousivat kuitenkin niin selkeästi esiin puheenvuoroissa, että diskurssien uudenlainen järjestely ja nimeäminen tuntui mielekkäämmältä tavalta selittää suomalaista poliittista ilmastokeskustelua. Päädyin muotoilemaan kolme uutta diskurssia, jotka mielestäni kuvaavat osuvasti keskustelua ilmastonmuutoksesta parlamentaarisella areenalla Suomessa. Nämä diskurssit ovat: *Suomen talous ja kilpailukyky -diskurssi*, *meidän vastuu -diskurssi* ja *viherpesu -diskurssi*.

Hulmen mukaan ilmastonmuutokseen reagointi riippuu hyvin pitkälti siitä, millaisesta arvojärjestelmästä käsin sitä tarkastellaan: millaisia asioita pidämme tärkeinä, mihin uskomme ja millainen suhteemme luontoon ja muihin ihmisiin kohtaan on (Hulme, 2009, 112, 144). Aineistoista tunnistamissani diskursseissa on selkeästi nähtävillä tällainen arvojen ja maailmankatsomuksen vaikutus ympäristöön ja ilmastonmuutokseen suhtautumiseen. Täysistuntokeskusteluissa ei käydä debattia ilmastonmuutoksen todellisuudesta, sillä kukaan ei kiistä ilmastonmuutoksen ilmiön olemassaoloa. Keskusteluissa keskitytään puhumaan siitä, mitä asialle tulisi tehdä. Debattia käydään siis siitä, millaisena maailma näyttää ja mitkä asiat ovat tärkeitä. Täysistunnon debatissa edustajat tekevät valinnan keskusteluun osallistumisesta sekä näkökulmasta käsiteltävään aiheeseen. Puheenvuoroissa on siis nähtävissä, mitä edustajat pitävät tärkeinä. (Makkonen ja Loukasmäki, 2019, 129). Ilmastolle annetut merkitykset vaikuttavat ilmastoon liittyviin päätöksiin, lakeihin ja instituutioihin. Näistä merkityksistä syntyy siis se konteksti, jossa ympäristöstä voidaan puhua. (Myerson ja Rydin, 1996, 4; Hajer ja Versteeg, 2005, 176).

Aineiston analyysin perusteella voi sanoa, että suomalaisessa poliittisessa ilmastokeskustelussa korostuu Suomen talouden ja Suomen edun rooli ratkaisujen löytämisessä ilmastonmuutokseen. Toisaalta tiedostetaan Suomen kaltaisen hyvinvointivaltion mahdollisuudet toimia ja koetaan vastuuta siitä.

5.1. Suomen talous ja kilpailukyky -diskurssi

Sekä vuoden 2001 ja 2016 keskusteluissa ilmastostrategiasta ja ilmastotoimista puhutaan kaikista eniten talouden kehyksen puitteissa. Myös ne tahot, jotka puhuvat ilmastonmuutoksen hillinnän puolesta, muodostavat argumenttinsa talouden kehyksen sisällä. Ilmastopolitiikka voidaan toteuttaa, mutta sillä ei saa olla vaikutusta talouspolitiikkaan tai työllisyyteen. Huomionarvoista on kuitenkin se, että diskurssin käyttäjät eivät varsinaisesti argumentoi ilmastonmuutoksen hillintää vastaan. Toki heidän vaatimuksensa talouden huomioimisesta vähättelee ilmastotoimia, tahtomatta tai tahallisesti, mutta ilmastotoimien tarpeellisuutta ei kukaan kiellä – ilmastonmuutosta vain tulee hillitä tiettyjen reunaehtojen sisällä. Tämä vaatimus asettaa ilmastopolitiikan erilliseksi toiminnoksi muusta politiikasta ja yhteiskunnan alueista. Toisaalta talouden ja sen kasvun asettaminen ilmastotoimia tärkeämmäksi viestii myös siitä, että ilmastonmuutosta ei nähdä tämän hetkisiä toimintoja uhkaavaksi. Ilmastonmuutos siis ikään kuin työnnetään taka-alalle arkielämästä: sen olemassaolo hyväksytään, mutta asialle ei tehdä mitään.

Nimeän tämän diskurssin *Suomen talous ja kilpailukyky -diskurssiksi*, sillä puheenvuoroissa korostetaan nimenomaan Suomen ja suomalaisten asemaa. Toisin sanoen puheenvuoroissa priorisoidaan talouskasvua, työllisyyttä ja kilpailukykyä ilmastonmuutoksen hillitsemistomien yli. Suomi on poliittinen yhteisö, jota leimaa voimakkaat kansalliset tunteet. Tähän on vaikuttanut niin maan kielihistoria kuin asema autonomisena osana ulkoista valtaa. Toisen maailmansodan jälkeen kansallisuusajatus muuttui ”ekspressiivisestä isänmaallisuudesta” yhteiskunnallista yhtenäisyyttä ja maan kansainvälistä kilpailukykyä ja poliittista asemaa vahvistavaksi ideologiaksi. (Nousiainen, 1998, 22-23). Kansanedustajien puheenvuoroissa korostuukin suomalaisuus ja Suomen etu – tämä lähtökohta on nähtävissä myös muissa diskursseissa.

Sorvali tunnisti ilmastolakikeskustelun diskursseja tutkineessa pro gradu -tutkielmassaan samankaltaisen diskurssin, jota hän kutsui *nykypäivän talous* -diskurssiksi (Sorvali, 2015, 70).

Tutkimuksen mukaan ilmastolaista käydyssä keskustelussa ympäristöongelmat näyttäytyvät ongelmana, joka tulee hoitaa jotta ne eivät olisi riski taloudelle, mutta ne eivät tarjoa mahdollisuuksia talouskasvulle vaan ainoastaan hankaloittavat talousjärjestelmän toimintaa ja tuottavat kustannuksia (Sorvali, 2015, 70). Ilmastostrategiaa käsittelevissä täysistuntokeskusteluissa on havaittavissa hyvin samankaltaista puhetta. Keskustelussa ympäristöasiat ja talouden sekä työllisyyden teemat asetetaan vastakkain: jos tuetaan toista, se on pois toisesta. Ilmastoa pidetään täysin erillisenä osana yhteiskunnan muista toiminnoista, mutta toisaalta ilmastoon ei katsota vaikuttavan muut yhteiskunnan tekijät, kuten talous. Sosiaalisella ja taloudellisella kehityksellä pystytään myös vaikuttamaan ilmastoon ja sen muutokseen. Jos ilmastonmuutos tai muuttuvan ilmaston uhka tuntuu abstraktilta, on myös talous- ja sosiaalipoliittisten päätösten tekeminen sen hillitsemiseksi haastavaa. Ilmasto on oleellinen osa sosiaalista ja taloudellista kehitystä, ja sen läsnäoloa yhteiskunnan muilla osa-alueilla ei huomata ennen kuin asiat menevät huonosti (Stern, 2007, 455). Tämä ilmaston roolin näkymättömyys on havaittavissa täysistuntokeskustelussa.

Talouskasvu nostetaan useissa puheenvuoroissa asiaksi, josta ei voida tehdä kompromisseja ilmastotoimien vuoksi. Talouden lisäksi keskusteluissa nousee kuitenkin esille myös kilpailukyky ja työllisyys teemoina, joista on huolehdittava. Oleellinen havainto on mielestäni se, että ilmastonmuutoksen hillitsemiseen pyrkiviä toimia ei pidetä tarpeettomina – Suomen ja suomalaisten etu vain menee edelle. Talouden puolesta puhujat eivät siis argumentoi suoraan ilmastotoimia vastaan, mutta he korostavat taloutta ja sen huomioimista ilmastonmuutoksen hillinnässä. Ilmastonmuutokseen ja sen seurauksiin liittyviä riskejä tarkastellaan useimmiten talouden linssin läpi (Hulme, 2009, 185). Talouteen liittyvät argumentit ovat aina olleet oleellinen osa kansainvälistä ilmastopolitiikkaa, ja talous on edelleen keskeinen osa poliittista ilmastokeskustelua (Maréchal, 2007, 5181; Wolf, 2013, 75). Hulmen mukaan uusklassinen taloustiede on edelleen ilmastonmuutoskeskustelua hallitseva kehys, joka tarkastelee yksilöitä rationaalisina kuluttajina sekä talousmarkkinoita yhteiskunnan vallitsevien arvojen suunnannäyttäjinä (Hulme, 2009, 213). Tämä talouden hegemoninen asema korostuu useiden kansanedustajien puheenvuoroissa. *Suomen talous ja kilpailukyky -diskurssi* on molemmissa täysistunnoissa kaikista keskeisin ja eniten esiintyvä diskurssi.

Ilmaston muutokset ovat osa laajempaa muuttuvien olosuhteiden kokonaisuutta, jossa erilaiset yhteiskunnalle annetut merkitykset muuttavat muotoaan. Ilmastoon liittyy arvoja, joiden representaatiota tai muutosta ei pystytä talouden puitteissa tekemään. (Hulme, 2009,

137). Lakoffin mukaan rajoitusten asettaminen moraalista toimintaa harjoittaville moraalille ihmisille on epämoraalista (2016, 212). Suomalaiset ovat moraalisia ihmisiä, jotka tekevät moraalisia asioita, eli käyvät töissä ja hankkivat elantonsa. Esimerkiksi suomalaiset energia-alan yritykset toimivat moraalisesti oikein tuottaessaan yhteiskunnalle hyvää, toisin sanoen työpaikkoja ja kulutushyödykkeitä. Nykyisessä kulutusta ja talouskasvua ihannoivassa yhteiskunnassa ympäristönsuojelu tai ilmastonmuutoksen hillintä eivät ole riittäviä syitä syyttää ihmisiä toiminnasta, joka myötäilee yhteiskunnan normeja. Tällaista ajattelua puoltavat myös *Suomen talous ja kilpailukyky -diskurssin* käyttäjät puheenvuoroissaan, kun he toteavat, että ilmastotoimia voidaan toteuttaa, kunhan se ei vaikuta talouteen. Taloustiede toimii viitekehyksenä, jonka avulla poliittiset päättäjät voivat arvioida tarvittavien toimien laajuutta (Stern, 2007, 319). Ympäristön huomioiminen on valinta, ei niinkään osa esimerkiksi taloutta. Talous ja ilmasto näyttäytyvät toisistaan täysin irrallisina teemoina, joiden yhdistäminen tarkoittaa väistämättä uhrauksia.

5.2. Meidän vastuu -diskurssi

Nimeän tämän diskurssin *meidän vastuu -diskurssiksi*. *Meidän vastuu -diskurssi* yhdistää katastrofismien diskurssia ja kriittistä diskurssia. Luokittelen diskurssiin kuuluvaksi puheen, jossa viitataan tuleviin sukupolviin, ilmastonmuutoksen kiireellisyyteen tai joidenkin tahojen toimettomuuteen syinä toimia. Toimille tai niiden puutteelle asetetaan siis jokin kohde.

Meidän vastuu -diskurssi kiinnittää huomiota esimerkiksi ilmastonmuutoksen epätasa-arvoon tai lyhytnäköiseen eduntavoitteluun. *Meidän vastuu -diskurssi* vetoaa etenkin tulevaisuudennäkymiin ja tuleviin sukupolviin. Diskurssin käyttäjät voivat myös osoittaa syyttävää sormeja jotain tahoa tai toimijaa kohtaan – diskurssin käyttäjä voi myös itse kuulua tähän ryhmään, jonka kuuluisi toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Nimensä mukaisesti diskurssin käyttäjät puhuvat ’meistä’; diskurssin käyttäjä siis liittyy itsensä osaksi toimintaa.

Meidän vastuu -diskurssi yhdistää katastrofismien ja kriittisten diskurssien näkökulmia. Ilmastonmuutos näyttäytyy ilmiönä, joka vaatii nopeaa toimintaa. Myös ilmastonmuutoksen epätasa-arvo tuodaan esiin. Diskurssin käyttäjät vetoavat velvollisuuteen toimia myös niiden puolesta, joiden elämään ilmastonmuutos voi vaikuttaa enemmän.

5.3. Viherpesu -diskurssi

Kuten jo aiemmin totesin ja tutkielmassa esitellyistä sitaateista voi havaita, keskustelussa esiintyy erittäin vähän puhetta, jossa linjattaisiin, ehdotettaisiin tai ylipäätään millään tavalla tuotaisiin esiin konkreettisia toimia. Molemmissa täysistuntokeskusteluissa kyllä vedotaan voimakkaasti ilmastotoimien tärkeyteen ja ilmastomuutoksen torjumiseen. Toisaalta jotkut kansanedustajat pyrkivät alleviivaamaan käsiteltävän ilmastostrategian edistyksellisyyttä ja ympäristöystävällisyyttä.

Kutsun tällaista puhetta *viherpesu -diskurssin* kuuluvaksi. Viherpesu -diskurssi saa nimensä käsitteestä, jolla yritysten näennäisesti ympäristöystävällistä, kestävän kehityksen mukaista toimintaa nimitetään. Kyseessä on siis symbolinen ja retorinen keino, jolla luodaan harhaanjohtava vaikutelma toiminnan vaikutuksista ilmastoon ja ympäristöön. Täysistuntokeskustelussa esiintyy samantapaista toimintaa kuin yritysmaailmaan yhdistetty viherpesu on. Kansanedustajat toteavat ilmastomuutoksen vakavuuden, toimeen tarttumisen tärkeyden ja mahdollisten toimetttömyydestä aiheutuvien seurausten vakavuuden ja tällä tavoin kiillottavat omaa sädekehäänsä ympäristön puolesta puhujina. Diskurssin pohjana toimii John Urryn vähittäisen muutoksen diskurssi.

Suhtautuminen ilmastomuutokseen on siis sellaista, että ongelmaa pyritään ratkaisemaan nykyisten elintapojen ja kulutustottumusten puitteissa. Ilmastomuutosta tulisi tarkastella koko yhteiskunnan läpäisevänä ilmiönä, jota ei pystytä ratkaisemaan tai edes hillitsemään, ellei elämäntyyliä muuteta radikaalisti. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi joidenkin kulutushyödykkeiden kysynnän vähenemistä tai jopa kokonaisten toimialojen katoamista. Vaikka politiikkojen retoriikka voi vedota radikaaleihin muutoksiin yhteiskunnassa ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja mahdollisten katastrofaalisten seurausten välttämiseksi, perustavanlaatuisen muutokseen ei kuitenkaan olla valmiita tai halukkaita. Jamesonin mukaan ”on helpompi kuvitella maailmanloppu kuin kapitalismin loppu” (Jameson, 2003, 76). Elämän, tai ainakin meidän elämän sellaisena kuin sen tiedämme ja tunnemme, tulee jatkua kuten ennen (Cook ja Swyngedouw, 2012, 1973). Blühdorn puhuu kestävyuden hallinnoimisesta⁴⁰, eli pyrkimyksistä säilyttää nykyisen yhteiskunnan kestävämpiä toimintamalleja (Blühdorn, 2007). Tällaisena myös *viherpesu -diskurssin* puhe näyttääytyy. *Viherpesu -diskurssissa* kiteytyy siis se ajatus, että ilmastomuutos tunnistetaan ongelmaksi, jolle tulee

---

⁴⁰ Kirjoittajan oma suomennos

tehdä jotain, mutta vaarantamatta elämää sellaisena kuin tunnemme sen nyt. *Viherpesu -diskurssi* jakaa *Suomen talous ja kilpailukyky* -diskurssin lähtökohdan, jossa nykyiset yhteiskunnan järjestelmät, kuten talous, priorisoidaan ilmastoa ja ympäristöä tärkeämmäksi.

TAULUKKO 4. Suomalaisen poliittisen keskustelun ilmastodiskurssit

DISKURSSI	MÄÄRITELMÄ
Suomen talous ja kilpailukyky -diskurssi	Ilmastomuutoksen hillinnän ei tule vaikuttaa Suomen talous- tai työllisyyskasvuun. Pyrittäessä hillitsemään ilmastomuutosta keinoissa on tärkeää ottaa huomioon myös Suomen kilpailukyky. Suomen ei ole myöskään tarpeellista kantaa vastuuta muiden ympäristöongelmista.
Meidän vastuu -diskurssi	Ilmastomuutoksen seuraukset ovat pahimpia niille, jotka ovat jo valmiiksi heikommassa sosio-poliittisessa asemassa. Siksi niillä, jotka ovat paremmassa asemassa on velvollisuus ja vastuu pyrkiä hillitsemään ilmastomuutosta. On ajateltava tulevaisuuden sukupolvia ja niitä, joihin ilmastomuutos vaikuttaa eniten.
Viherpesu -diskurssi	Ilmastomuutoksen hillitsemiseksi on toimittava. Hillitsemistoimiin on löydettävissä ratkaisuja esimerkiksi kulutustottumusten muutoksella ja vaihtoehtoisilla energiamuodoilla. Konkreettisia toimenpiteitä ei esitellä, vaikka huoli ympäristöstä ja ilmastomuutoksesta todetaan.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen aineisto tarjosi katsauksen suomalaisen parlamentaariseen keskusteluun ilmastosta kahdella eri vuosikymmenellä. Tarkasteltaessa täysistuntokeskustelua on tärkeää huomioida kaksi asiaa. Oleellinen osa puhetta täysistuntokeskusteluissa on niiden konteksti. Keskusteluiden tarkoituksena oli päättää, mihin valiokuntaan selonteko tulisi lähettää. Tämä asetelma osaltaan ohjasi keskustelijoita pohtimaan sitä, mihin teemaan ilmasto liitetään. Keskustelu on julkista, ja sitä voi seurata niin kansalaiset, media kuin erilaiset eturyhmät. Lisäksi tulee huomioida täysistuntokeskustelun luonne ja sitä ohjaavat säännöt ja käytännöt. Täysistunnon puhe on osin valmisteltua, osin reaktioita toisten puheenvuoroihin.

Keskustelu ilmastonmuutoksesta ja myös laajemmin ympäristöstä suomalaisessa poliittisessa kontekstissa on tutkimuksen perusteella melko johdonmukaista, mutta voimakkaasti tiettyjen diskurssien varaan rakentuvaa. Ilmastokeskustelussa ei ole tarpeen neuvotella ilmastonmuutoksen todellisuudesta, sillä ilmiö on yhteisesti hyväksytty tosiasia, jonka hillitsemiseksi on tarpeen tehdä jotain. Toiminnalle asetetaan kuitenkin ehtoja, joiden puitteissa taisteluun ilmastonmuutosta vastaan voidaan ryhtyä. Päällimmäisenä ehtona on Suomen taloudesta, työllisyydestä ja kilpailukyvyistä huolehtiminen. Ilmastopolitiikkaa käsittelevässä puheessa Suomi näyttäytyy toimijana, jolla on paitsi vastuu pyrkiä hillitsemään ilmastonmuutosta, myös keinoja hyötyä tilanteesta esimerkiksi uusien innovaatioiden kautta. Kansainvälistä kontekstia pidetään kuitenkin tärkeänä, ja peilatessa Suomen asemaa ilmastopolitiikassa muuhun maailmaan, joillain poliittisilla toimijoilla herää huoli Suomen aseman heikentymisestä, mikäli muut valtiot eivät toimi yhtä kunnianhimoisesti.

Suomalaisesta ilmastopuheesta on tunnistettavissa luvussa 3 esiteltyjä ilmastodiskursseja, kuten ilmastonmuutosta tai sen hillitsemistoimia vähättelevää puhetta tai kriittistä diskurssia, joka nostaa esiin ilmastonmuutoksen sosiaalipoliittisen kontekstin. Aineistosta nousee kuitenkin esiin voimakkaasti muutama tema, joiden kautta uudenlaisten diskurssien muotoilu tuntui kuvaavammalta selittämään suomalaista poliittista ilmastopuhetta (kts. luku 5).

Diskurssien tunnistamisen lisäksi täysistuntokeskusteluista oli havaittavissa tietynlaisia tapoja, joilla ilmastonmuutoksesta puhutaan. Ilmastonmuutosta sovitellaan eri politiikan alojen ongelmaksi, sille pyritään löytämään jokin paikka politiikassa sen sijaan että sitä tarkasteltaisiin kokonaisvaltaisena yhteiskunnallisena ja globaalina ilmiönä. Ilmastonmuutoksen

hillinnästä puhutaan nykyisten yhteiskunnallisten järjestelmien kehityksen kautta ja lähtökoh-
tana on se, että ilmastonmuutoksen ongelma ratkaistaan olemassa olevien rakenteiden puit-
teissa. Lisäksi keskusteluissa painotetaan vastuuta ja tekoja, mutta konkreettiset ehdotukset
puuttuvat puheenvuoroista lähes täysin.

6.1. Ongelma, joka pyritään lokeroimaan

Aineiston perusteella ilmastonmuutokseen suhtaudutaan ongelmana, joka koskettaa yhteis-
kunnassa eri osa-alueita, eikä sitä haluta tai osata nimetä jonkin yhden alueen ilmiöksi tai
ongelmaksi. Wibergin mukaan poliitikot tahtovat ja tietävät ainakin osittain eri asioita (Wi-
berg, 2014b, 206). Tämä on nähtävissä myös keskustelussa ilmastonmuutoksesta. Aineis-
tosta on nähtävissä, että kansanedustajilla on erilaisia lähestymistapoja ilmastonmuutokseen.
Joillekin edustajille ilmastonmuutos on ensisijaisesti ilmiö, jota tulee käsitellä olemassa ole-
vien yhteiskunnan raamien puitteissa ja sitä vaarantamatta. Toisille ilmastonmuutoksen tor-
juminen on velvollisuus maapalloa ja tulevia sukupolvia kohtaan, joillekin taas mahdollisuus
muokata nykyisiä yhteiskunnan toimintoja kestävämmiksi.

Ilmastonmuutos on siis ilmiö, joka voidaan määritellä tarvittaessa minkä politiikan alueen
ongelmaksi tahansa riippuen siitä, mikä sopii tarkoitukseen. Näin ongelmaan voidaan pyrkiä
myös löytämään ratkaisu sen alueen raameissa: jos ilmastonmuutos määritellään ympäristö-
ongelmaksi, saadaan erilaisia toimenpide-ehdotuksia ja toimintaratkaisuja kuin jos se mää-
ritellään talouden tai tasa-arvon ongelmaksiksi. Ilmastonmuutokselle pyritään löytämään läh-
tökohdat, joista käsin löytää ratkaisu. Tämä pohdinta tulee näkyväksi muun muassa tässä
SkI:n edustaja Smedsin sitaatissa:

Jos eduskunta haluaa, että mietinnössä painotetaan *taloudellisia, rahamittaisia, ky-
symyksiä, varmasti oikea osoite on talousvaliokunta*. Jos asiaa halutaan käsitellä *ym-
päristökysymyksenä, ympäristövaliokunta on mielestäni oikea osoite*. Molemmat nä-
kökulmat ovat tärkeitä.⁴¹

Ilmastonmuutosta pidetään uhkana paitsi ympäristölle, myös tulevaisuudelle. Ilmastonmuu-
tosta voidaan pitää ongelmana, joka uhkaa tämän hetkistä elämäntapaa ja resursseja siten,
että tulevaisuudessa resurssien niukkuus tai puute, tai esimerkiksi ilmansaasteet ja korkeat
lämpötilat vaikuttavat elinoloihin. Ilmastonmuutos tarkoittaa eri asioita eri ihmisille. Se

---

⁴¹ Sakari Smeds (skl), PTK 33/2001 vp

koskettaa kokonaisvaltaisesti yhteiskunnan kaikkia osa-alueita, mutta ilmastonmuutoksen määritelmä joustaa ja ikään kuin muuttua merkitystään tarvittaessa. Kaarkosken mukaan poliitikot tulkitsevat tiedettä eri painotuksin, mikä johtaa erilaisiin näkemyksiin siitä, miten ilmaston lämpenemiseen tulisi reagoida kansallisella ja kansainvälisellä tasolla (Kaarkoski, 2019, 47). Toisaalta tämä pohdinta siitä, millaisena ongelmana ilmastonmuutosta tulisi käsitellä kertoo myös ilmastonmuutoksen kokonaisvaltaisuudesta: ilmastonmuutosta on hankala lokeroida, sillä se vaikuttaa välillisesti tai suoraan kaikkiin yhteiskunnan osa-alueisiin. Täysistuntokeskusteluissa ilmastonmuutos yhdistettiin moniin eri teemoihin, kuten koulutukseen, tulevaisuuteen ja energiapolitiikkaan. Ennen kaikkea ilmastonmuutoksesta puhuttiin kuitenkin talouden kontekstissa.

6.2. Hillitsemistoimia yhteiskuntaa muuttamatta

Ilmastonmuutosta tarkastellaan molemmissa keskusteluissa pitkälti olemassa olevien yhteiskunnallisten rakenteiden puitteissa. Tällainen suhtautuminen rajoittaa niitä toimia, joita ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi voidaan tehdä. Ilmastonmuutos on toisaalta seurausta eri yhteiskunnan toiminnoista, toisaalta se vaikuttaa kaikkiin yhteiskunnan osa-alueisiin. Siten myös sen hillitsemiseksi tulisi tehdä laajamittaisia muutoksia esimerkiksi talous- ja liikennejärjestelmissä. Täysistuntokeskusteluiden perusteella suomalaisilla politiikoilla ei ole ollut vielä rohkeutta tai halua ryhtyä muokkaamaan yhteiskuntaa ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi.

Hulmen mukaan ilmastoa pidetään yleisesti objektiivisena asiana, jota ihmiset pystyvät hallitsemaan ja muokkaamaan (Hulme, 2008, 12). Täysistuntokeskusteluissa ihmisten toiminnan vaikutus maapalloon ja ilmastoon on kyseenalaistamaton, ja ilmastonmuutokseen voidaan vaikuttaa ihmisten toiminnalla. Täysistuntokeskusteluissa keskitytään nimenomaan ilmastonmuutoksen hillintään, ei niinkään sen seurauksiin tai ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Toisaalta hillitsemistoimistakin puhutaan abstraktilla tasolla. Ympäristöongelmat kehystetään usein uhkana ihmiskunnan selviytymiselle ja yhteiskunnalle sellaisena kuin se nyt tunnetaan (Swyngedouw, 2010, 217). Puheenvuoroissa tuodaan esiin juuri tätä uhkaa yhteiskunnalle *sellaisena kuin se nyt on*. Keskustelussa ei juurikaan esiinny puhetta, joka suoraan tyrmää nykyisen elämäntavan. Ristiriita syntyy siinä, miten ja missä mittakaavassa ihmisten toiminnan tulee muuttua, ja siinä, mitä vaikutuksia näillä muutoksilla saa olla

muihin toimintoihin. Ihmisen toiminnan merkitys ilmastonmuutoksessa myönnetään, mutta ei olla valmiita tekemään kompromisseja sen hillitsemiseksi.

Sitten kun mietitään, mitä kaikkea pitäisi tehdä, niin tässähän on kysymys koko talousjärjestelmän muuttamisesta, siitä, miten liikennejärjestelmä muutetaan, miten muutetaan koko se lähtökohta, koska, miksi, kuinka ihmisten täytyy liikkua.⁴²

Vihreiden edustaja Niinistö tuo esiin ilmastonmuutoksen laajan vaikutuksen yhteiskunnan eri toimintoihin sekä sen, miten suuria muutoksia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi vaaditaan. Wynne kuvaa sellaista representaatiota ilmastonmuutoksesta ja ihmisen vaikutuksesta siihen, joka on ”rauhottavan asteittainen”: ilmastonmuutos etenee vähitellen niin että sitä pystytään hallitsemaan poliittisilla toimilla olemassa olevia kulttuurisia tapoja ja institutionaalisia välineitä hyödyntäen (Wynne, 2010, 295-296). Hillitsemistöimiin ei tarvita radikaalia toisinajattelua, esimerkiksi normatiivista kapitalismikulutuksen narratiivia (joka sulkee muut pois) kyseenalaistavaa ajattelua. Toisin sanoen ilmastonmuutos näyttäytyy ongelmana, joka on täysin hallittavissa nykyisten elintapojen ja kulutustottumusten puitteissa, ilman tarvetta kyseenalaistaa kapitalistista, kulutukseen kannustavaa normia – josta hyötyvät juuri ilmastonmuutosta kiihdyttävät toimijat. Ilmastonmuutoskeskustelussa ei tyypillisesti pyritä muuttamaan olemassa olevaa sosio-ekologista järjestystä, vaan nimenomaan pyritään sellaiseen toimintaan, joka ei vaikuta olemassa oleviin järjestelmiin tai normeihin millään tavalla. Ilmastonmuutoksen eteen voidaan siis toimia, kunhan niin sanottu status quo ei häiriinny. (Swyngedouw, 2010, 223). Tämä kuvaus sopii myös suomalaiseen ilmastokeskusteluun.

Ilmastonmuutosta ei pidetä asiana, joka vaikuttaisi vielä suomalaiseen yhteiskuntaan tai elämään Suomessa. Enemmän keskitytään puhumaan siitä, mitä tapahtuu jos ilmastonmuutosta ei ryhdytä hillitsemään: mitä vaikutuksia ilmastonmuutoksella on tuleville sukupolville ja toisaalta jo tällä hetkellä esimerkiksi kehitysmaissa. Ilmastonmuutoksen tärkeyttä ja ilmastonmuutokseen liittyviä toimia kuitenkin arvioitiin eri tavoin: useissa puheenvuoroissa esitetään hillintätoimille ehdoksi se, että Suomen talous- tai työllisyyskasvu ei saa vaarantua. Vaikka keskusteluissa pidetään paljon vastuuseen ja ilmastonmuutoksen epätasa-arvoon vetoavia puheenvuoroja, kovin konkreettisia esimerkkejä tai toimenpide-ehdotuksia ei anneta. Täysistuntokeskustelujen suurimpana meriittinä voikin pitää sitä, että ilmastonmuutosta ei ainakaan kielletä. On myös hyvä pitää mielessä, että tarkastellut täysistuntokeskustelut olivat

---

⁴² Ville Niinistö (vihr), PTK 123/2016 vp

ilmastostrategian lähetekeskusteluja, eli selonteko oli vasta menossa valiokuntakäsittelyyn.

Onkin tärkeä muistaa, että puhuttaessa ilmastonmuutoksen ratkaisuista on tärkeää ottaa huomioon teemojen moniulotteisuus ja yhteiskunnallinen konteksti. Kun puhutaan liikenteestä, puhutaan myös sosiaalisista suhteista, ajankäytöstä ja liikkumisen vapaudesta. Kun puhutaan kulutustottumuksista, puhutaan myös statuksesta, sosiaalisista normeista ja rahasta.

6.3. Ilmastopoliittikkaa vai yhteisten asioiden hoitamista?

Tutkimuksen tarkoituksena oli ensisijaisesti tarkastella sitä, millaisia ilmastodiskursseja keskustelussa esiintyy. Täysistuntokeskustelua tarkasteltaessa puoluejakauma tulee kuitenkin väistämättä esiin. Puolueiden välillä on hyvin hankala tehdä eroa. Wibergin mukaan puolueiden välisistä ideologisista eroista alkaa olla enää retorisia jäänteitä jäljellä: “...puolueet pyrkivät erottautumaan toisistaan, mutta tämä on vaikeaa, koska useimmiten sisällöistä ei olla eri mieltä.” (2014a, 182). Raunio ja Wibergin mukaan Suomen hallitusten sisäinen yhteistyökyky johtuu puolueiden sopusuhtaisuudesta, puoluejärjestelmän hajanaisuudesta sekä keskusta-puolueen roolista oikeiston ja vasemmiston välisenä ”sillanrakentajana” (Raunio ja Wiberg, 2014, 30). Toisaalta tämä puolueiden melko johdonmukainen tapa tarkastella ilmastonmuutosta on hyvä asia ilmiön kannalta: jos esimerkiksi ilmastonmuutoksen olemassaolosta pitäisi kiistellä, keskustelussa ei päästäisi kovin pitkälle.

Tutkimuksessa pyrittiin etsimään vastausta kysymykseen, millaisia ilmastodiskursseja täysistuntokeskusteluissa ilmenee. Aineisto tarjosi runsaasti materiaalia erilaisten diskurssiivisten teemojen tunnistamiseen. Kielen käyttö on toimintaa: kun poliitikot käyttävät kieltä, he tekevät politiikkaa. Kielen käyttö poliittisessa kontekstissa on merkittävää sen käyttötarkoituksen vuoksi, sillä poliittisella kielen käytöllä voi olla merkittäviä vaikutuksia yhteiskunnassa. (Jokinen, 1993, 189). Kansanedustajat eivät puhu vain paikalla istuntosalissa oleville henkilöille, vaan myös medialle, jotka välittävät tarvittaessa tietoa tilaisuudesta kansalaisille sekä muille sidosryhmille. Toiminta täysistunnossa on ”mielenilmauksellista, mediayleisöön vetoavaa ja hallitusrintaman heikentämiseen pyrkivää” (Jyränki ja Nousiainen, 2006, 310). Eduskunnan täysistunto on tilaisuus paitsi tuoda esiin puolueen poliittisia linjauksia, myös omia intressejä kansanedustajana sekä vakuuttaa kuulijat.

Politiikkaa kuvaillaan usein yhteisten asioiden hoitamiseksi. Tämä määrittely pyrkii neutralisoimaan käsiteltäviä aiheita, tehden politisoinnista ei-toivottua. (Ollila, 2007, 146-147). Tutkimuksen aineistossa korostuu ilmiön käsittely ja sen ratkaiseminen, ei niinkään puoluepoliittiset näkökulmat. Täysistuntokeskusteluissa on nimenomaan kyse siitä, miten saavutetaan tietty määränpää, ei niinkään se, mikä määränpään tulisi olla: esimerkiksi aineiston keskusteluissa on tarkoitus keskustella siitä, mihin valiokuntaan valtioneuvoston selonteko lähetetään. Vuoden 2001 keskustelussa keskitytään enemmän käsiteltävään asiaan, eli siihen, mihin valiokuntaan ilmastostrategia tulisi lähettää käsiteltäväksi. Vuoden 2016 keskustelussa kansanedustajat keskittyvät enemmän puheenvuoroissaan laajemmin ilmiön käsitteilyyn ja väittelyyn siitä, millaisia konkreettisia toimia on jo tehty ja toisaalta onko tehdyt toimet olleet riittäviä vai ei.

Ilmastokeskustelussa eri toimintamallien perusteluiksi otetaan tavallaan eri kohderyhmät: taloutta ja Suomen asemaa korostavassa diskurssissa puolustetaan suomalaisia nyt ja tulevaisuudessa, kun taas moraaliin vetoavassa vastuu -diskurssissa puolustuksen kohteena ovat esimerkiksi kehitysmaat, tulevaisuuden sukupolvet ja heikommassa asemassa olevat: toisin sanoen muut toimijat kuin (tämän hetken) Suomi ja länsimaat. Ilmastoön liittyvät käsitykset on aina sijoitettu aikaan ja paikkaan (Hulme, 2009, 4).

Puheenvuoroissa edustajat tuovat esiin tärkeinä pitämiään arvoja ilmastonmuutokseen ja siten rakentavat todellisuutta. Tarkasteltaessa ympäristöä ja ilmastonmuutosta talouskehityksen kautta rakentuu kuva maailmasta, jossa ensin tarkastellaan talouden tilaa ja sen puitteissa mahdollisuuksia vastata ilmastonmuutoksen luomiin haasteisiin. Toisaalta puheenvuorot, joissa korostetaan pehmeitä arvoja ja Suomen vastuuta ilmastonmuutoksessa rakentavat todellisuutta toisenlaisesta maailmasta, jossa talous on toissijaista tulevia sukupolvia ja maapallon kantokykyä ajatellen. Keskusteluiden pohjalta ilmastonmuutoksesta rakentuu kuva enenevässä määrin yhteiskunnan rakenteisiin vaikuttavana ilmiönä. Toisaalta puheet vastuusta, velvollisuudesta ja yhdessä toimimisesta ovat myös poliittista peliä. Wiberg muistuttaa, että poliittiset keskustelut esimerkiksi täysistunnossa eivät ole ”enkelten keskinäistä deliberaatiota, jossa totuudenrakkaus olisi ylimpänä normina” – poliittisten toimijoiden keskustelu on sen sijaan voittoa tavoittelevaa, strategista viestintää (Wiberg, 2014b, 205).

6.4. Lopuksi

Tämän maisterintutkielman valmistuessa keväällä 2020 maailmanlaajuinen pandemia ravistelee koko maailmaa. Suomessakin yhteiskunnan toimintoja on suljettu ja ihmisten liikkumista rajoitettu, jotta koronaviruksen leviämistä saataisiin hillittyä. Koronaviruksen hillitsemistöimii on peilattu myös ilmastonmuutoksen hillintään ja pohdittu sitä, miten ilmastonmuutos voi aiheuttaa samankaltaisten poikkeustilojen tarpeellisuuden myös tulevaisuudessa (esim. Eskonen, 2020). Onkin siis ollut mielenkiintoista tehdä ilmastonmuutokseen liittyvää tutkimusta juuri nyt: suomalainen poliittinen ilmastopuhe kun tutkimuksen perusteella näyttöy toimintaan kannustavana, mutta siten että olemassa olevat yhteiskunnan järjestelmät eivät muutu. Toisaalta konkreettiset toimenpide-ehdotukset loistavat keskustelusta poissaolollaan.

Tutkimuksen perusteella ilmastonmuutos pyritään lokeroimaan jonkin tietyn aihepiirin ongelmaksi, eikä sitä ajatella kokonaisvaltaisena, koko yhteiskuntaa koskettavana ilmiönä. Ilmastonmuutos on kuitenkin nimenomaan koko globaalia maailmaa ja kaikkia yhteiskuntia koskettava ilmiö, jolla on vaikutuksia niin tasa-arvon toteutumiseen, talousjärjestelmään kuin yksilöiden elämäntyyliin. Ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi tarvitaan poliittista päätöksentekoa. Ilmastonmuutoskeskustelu on ottanut valtavia harppauksia viime vuosina osaksi yhteiskunnan kaikkia osa-alueita. Ilmastonmuutoskeskustelu ei varmasti ole vähentymässä, vaan se saa uusia muotoja ja tulee osaksi uusia toimialoja ja yhteiskunnallisia toimintoja. Ilmastonmuutokseen ja sille annettuihin merkityksiin liittyy myös käsitykset yhteiskunnasta ja kulttuurista (Hulme, 2009, 4). Siksi puhuttaessa ilmastonmuutoksesta on tärkeää tarkastella myös yhteiskuntaa ja sen rakenteita. Poliittisen ilmastonmuutoskeskustelun tarkastelu on tärkeää myös jatkossa, sillä ilman poliittista päätöksentekoa ei pystytä tekemään tarpeeksi laajamittaisia hillitsemis- tai sopeutumistöimii.

7. LÄHTEET

TUTKIMUSAINEISTO

Täysistunnon pöytäkirja 33/2001 vp. Haettu osoitteesta: <https://www.edus-kunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=ptk+33/2001> (Luettu 12.4.2020)

Täysistunnon pöytäkirja 34/2001 vp. Haettu osoitteesta: <https://www.edus-kunta.fi/FI/Vaski/sivut/trip.aspx?triptype=ValtiopaivaAsiakirjat&docid=ptk+34/2001#KOHTA1> (Luettu 7.3.2020)

Täysistunnon pöytäkirja 123/2016 vp. Haettu osoitteesta: https://www.edus-kunta.fi/FI/vaski/Poytakirja/Documents/PTK_123+2016.pdf (Luettu 7.3.2020)

TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Adger, W. Neil, Irene Lorenzoni & Karen L. O'Brien. (toim.) (2009). *Adapting to Climate Change: Thresholds, Values, Governance*. Cambridge: Cambridge University Press.

Alasuutari, Pertti. (1994). *Laadullinen tutkimus*. Tampere: Vastapaino.

Benjamin, Daniel, Han-Hui Por, David Budescu. (2016). Climate Change Versus Global Warming: Who Is Susceptible to the Framing of Climate Change? *Environment and Behavior*. 49(7), 745-770.

Bhatasara, Sandra. (2015). Debating sociology and climate change. *Journal of Integrative Environmental Sciences*. 12(3), 217-233.

Blühdorn, Ingolfur. (2007). Sustaining the unsustainable: symbolic politics and the politics of simulation. *Environmental Politics*. 16(2), 251-275.

Burke, Kenneth. (1969). *A Rhetoric of Motives*. Berkeley: University of California Press.

Cook, Ian R., Erik Swyngedouw. (2012). Cities, Social Cohesion and the Environment: Towards a Future Research Agenda. *Urban Studies*. 49(9), 1959-1979.

Cornell, Sarah E., Gupta Aarti. (2020). Is climate change the most important challenge of our times? Teoksessa Mike Hulme. (toim.). *Contemporary Climate Change Debates. A Student Primer*. Oxon ja New York: Routledge. 6-20.

Dayrell, Carmen, John Urry. (2015). Mediating climate politics: The surprising case of Brazil. *European Journal of Social Theory*. 18(3), 257-273.

- Eduskunta. (2019). Täysistunnot eduskunnassa. Haettu sivulta: <https://www.eduskunta.fi/FI/taysistunto/Sivut/default.aspx> (Luettu 20.5.2020)
- Euroopan parlamentti. (2019). The European Parliament declares climate emergency. Haettu osoitteesta: <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20191121IPR67110/the-european-parliament-declares-climate-emergency> (Luettu 11.12.2019)
- Dryzek, John L., Axel Y. Lo. (2015). Reason and rhetoric in climate communication. *Environmental Politics*. 24(1), 1-16.
- Gibson-Graham, J.K. (2011). A feminist project of belonging for the Anthropocene. *Gender, Place & Culture*. 18(1), 1-21.
- Giddens, Anthony. (2015). The politics of climate change. *Policy & Politics*. 43(2), 155-162.
- Hajer, Maarten, Wytse Verstaag. (2005). A decade of discourse analysis of environmental politics: Achievements, challenges, perspectives. *Journal of Environmental Policy & Planning*. 7(3), 175-184.
- Harlan, Sharon L., David N. Pellow, J. Timmons Roberts, Shannon Elizabeth Bell, William G. Holt, Joane Nagel. (2015). Climate Justice and Inequality. Teoksessa Riley E. Dunlap, Robert J. Brulle. (toim.) Climate change and society: sociological perspectives. New York: Oxford University Press. 127-163.
- Hirsjärvi, Sirkka, Paula Sajavaara, Pirkko Liikanen, Pirkko Remes. (1997). Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Hulme, Mike. (2008). The conquering of climate: discourses of fear and their dissolution. *The Geographical Journal*. 174(1), 5–16.
- Hulme, Mike. (2009). Why We Disagree About Climate Change. Understanding Controversy, Inaction and Opportunity. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ilie, Cornelia. (2016). Parliamentary Discourse and Deliberative Rhetoric. Teoksessa Ihalainen, Pasi, Cornelia Ilie, Kari Palonen. Parliament and Parliamentarism: A Comparative History of a European Concept. New York, New York; Oxford, England: Berghahn Books. 133-145.
- Ilmasto-opas.fi. (2019). Sopimukset ohjaavat kansainvälistä ilmastopolitiikkaa. Haettu osoitteesta: <https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/hillinta/-/artikkeli/f65a78bb-dc8e-41a5-b09a-6fa36661880b/sopimukset-ohjaavat-kansainvalista-ilmastopolitiikkaa.html> (Luettu 17.5.2020)
- Intergovernmental Panel on Climate Change. (2014). Summary for policymakers. Teoksessa Climate Change 2014: Impacts, Adaptation, and Vulnerability. Part A: Global and Sectoral Aspects. Contribution of Working Group II to the Fifth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change. Cambridge: Cambridge University Press.

Isaksson, Guy-Erik. (2017). Eduskunta – kohti normaalia parlamentarismia. Teoksessa Mari K Niemi, Tapio Raunio ja Ilkka Ruostetsaari (toim). Poliittinen valta Suomessa. Tampere: Vastapaino. 139-159.

Jameson, Frederic. (2003) Future city. *New Left Review*. 21, 5–79

Jokinen, Arja. (1993). Poliitikkojen puheet puntarissa: kaupunginvaltuutettujen asunnottomuuspuheiden retoriikka. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila, Eero Suoninen. (toim). Diskurssianalyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino. 189-226.

Jokinen, Arja, Kirsi Juhila, Eero Suoninen. (1993) (toim). Diskurssianalyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino.

Jyränki, Antero, Jaakko Nousiainen. (2006). Eduskunnan muuttuva asema. Helsinki: Edita.

Kansallinen ilmastostrategia. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle. VNS 1/2001 vp. Haettu osoitteesta: <https://tem.fi/documents/1410877/2628005/Selonteko.pdf/a0b41756-6f0f-4007-9f0a-3ee350d4a266/Selonteko.pdf> (Luettu 7.3.2020)

Kaarkoski, Miina. (2019). German and British parliaments and conceptions of the global climate threat during the United Nation Earth Summit of 1992. *Parliaments, Estates and Representation*. 39(1), 47-63.

Kenis, Anneleen, Matthias Lievens. (2014). Searching for ‘the political’ in environmental politics. *Environmental Politics*. 23(4), 531-548.

Kerkkänen, Anu. (2010). Ilmastonmuutoksen hallinnan politiikka. Kansainvälisen ilmastosuorituksen haltuunotto Suomessa. Väitöskirja. Tampereen yliopisto.

Klein, Naomi. (2014). *This Changes Everything: Capitalism vs. The Climate*. London: Allen Lane.

Korhola, Eija-Riitta. (2014). The rise and fall of the Kyoto protocol: climate change as a political process. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.

Lakoff, George. (2016). *Moral politics. How liberals and conservatives think*. Chicago and London: The University of Chicago Press.

Leichenko, Robin, Karen O’Brien. (2019a). *Climate and society: transforming the future*. Cambridge: Polity.

Leichenko, Robin, Karen O’Brien. (2019b). Toward an integrative discourse on climate change. *Dialogues in Human Geography*. 9(1). 33–37.

Liukkonen, Antti. (2010). Aatteesta arvoihin. Yleispuoluekehitys ja ympäristöpolitiikan jakautuminen oikeisto-vasemmisto -akselilla. Pro gradu. Jyväskylän yliopisto.

Lomborg, Bjørn. (2001). *The skeptical environmentalist: measuring the real state of the world*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Makkonen, Kimmo, Petri Loukasmäki. (2019). Eduskunnan täysistunnon puheenaiheet 1999–2014. Miten käsitellä LDA-aihemalleja? *Politiikka*. 61(2).
- Machin, Amanda. (2019). Agony and the anthropos: democracy and the boundaries in the Anthropocene. *Nature and Culture*. 14(1), 1-16.
- Maréchal, Kevin. (2007). The economics of climate change and the change of climate in economics. *Energy Policy*. 35(10), 5181-5194.
- Martin, James. (2013). *Politics and rhetoric: a critical introduction*. London, New York: Routledge.
- Myerson, George, Yvonne Rydin. (1996). *The language of environment: a new rhetoric*. London: UCL Press.
- Norgaard, Kari Marie. (2006). “We don’t really want to know”: environmental justice and socially organized denial of global warming in Norway. *Organization & Environment*. 19(3). 347–370.
- Nousiainen, Jaakko. (1998). *Suomen poliittinen järjestelmä*. Juva: WSOY.
- O’Brien, Karen, Robin Leichenko. (2003). Winners and Losers in the Context of Global Change. *Annals of the Association of American Geographers*. 93(1), 89-103
- Ollila, Anne. (2007). Tulkintoja politiikasta. Teoksessa Anne Ollila ja Heikki Paloheimo. *Kansanedustajan työ ja arki. Suomen eduskunta 100 vuotta*. Helsinki: Edita. 132-173.
- Oreskes, Naomi, Erik M. Conway. (2010). *Merchants of Doubt: How a Handful of Scientists Obscured the Truth on Issues from Tobacco Smoke to Global Warming*. London: Bloomsbury Press.
- Palonen, Kari. (1993). Introduction: from policy and polity to politicking and politicization. Teoksessa Kari Palonen ja Tuija Parvikko. (toim.) *Reading the Political. Exploring the Margins of Politics*. The Finnish Political Science Association. Tampere: Tampere-Paino Oy, 6-16.
- Palonen, Kari. (2005). Eduskunnasta puhekunnaksi? Parlamentarismi retorisena politiikkana. *Politiikka*. 47(2), 142–148.
- Palonen, Kari. (2006). *The Struggle with Time. A conceptual History of ‘Politics’ as an Activity*. Hamburg: Lit Verlag.
- Palonen, Kari. (2007). *Politics or the political? An Historical Perspective on a Contemporary Non-debate*.
- Palonen, Kari. (2012). *Parlamentarismi retorisena politiikkana*. Tampere: Vastapaino.
- Pekonen, Kyösti. (2011). *Puhe eduskunnassa*. Tampere: Vastapaino.

- Pielke, Roger A. Jr. (2005). Misdefining “climate change”: consequences for science and action. *Environmental Science & Policy*. 8(6), 548–561.
- Pietikäinen, Sari, Anne Mäntynen. (2019). Uusi kurssi kohti diskurssia. Tampere: Vastapaino.
- Raunio, Tapio ja Matti Wiberg. (2014). Johdanto: Eduskunta Suomen poliittisessa järjestelmässä. Teoksessa Tapio Raunio ja Matti Wiberg. (toim.) Eduskunta. Kansanvaltaa puolueiden ja hallituksen ehdoilla. Tallinna: Gaudeamus Helsinki University Press. 7-38.
- Schuldt, Jonathon P., Sara H. Konrath, Norbert Schwarz. (2011). “Global warming” or “climate change”? Whether the planet is warming depends on question wording. *The Public Opinion Quarterly*. 75(1), 115-124.
- Seppänen, Janne, Esa Väliverronen. (2012). Mediatyhteiskunta. Tampere: Vastapaino.
- Sorvali, Jaana. (2015). Uhka vai mahdollisuus? Ilmastopolitiikka ja Suomen tulevaisuus: ilmastolakikeskustelujen ja maakunnallisten ilmastodiskurssien analyysi. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Stern, Nicholas. (2007). The Economics of Climate Change. The Stern Review. Cambridge: Cambridge University Press.
- Suoninen, Eero. (1999) Näkökulma sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa Arja Jokinen, Kirsi Juhila, Eero Suoninen. Diskurssianalyysi liikkeessä. Vuorovaikutus, toimijuus ja kulttuuri empiirisen tutkimuksen haasteina. Tampere: Vastapaino. 17–36
- Swyngedouw, Erik. (2010). Apocalypse Forever?: Post-political Populism and the Spectre of Climate Change. *Theory, Culture & Society*. 27(2-3), 213-232
- Taylor, Peter J., Frederick H. Buttel. (1992). How do we know we have Global Environmental Problems? Science and the Globalization of Environmental Discourse. *Geoforum*. 23(3), 405-416.
- Tella, Anniina. (2019). Aikamme suurin uhka? Turvallisuus suomalaisessa ilmastopolitiikassa ja -lainsäädännössä ilmastolain säätämisen aikaan 2014-2015. Pro gradu. Helsingin yliopisto.
- te Velde, Henk. (2019). Between National Character and an International Model: Parliaments in the Nineteenth Century. Teoksessa Remieg Aerts, Carla van Baalen, Henk te Velde, Margit van der Steen, Marie-Luise Recker (toim.) The Ideal of Parliament in Europe since 1800. Palgrave Studies in Political History. Cham: Palgrave MacMillan. 25-40.
- Tiihonen, Aino, Salla Vadén. (10.6.2019). Eduskuntavaalit 2019 – ilmastovaalit? Haettu osoitteesta: <https://politiikasta.fi/eduskuntavaalit-2019-ilmastovaalit/> (Luettu 19.5.2020)
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (2020). Energia- ja ilmastostrategia. Haettu osoitteesta: <https://tem.fi/energia-ja-ilmastostrategia> (Luettu 12.04.2020)
- Urry, John. (2013). Ilmastonmuutos ja yhteiskunta. Tampere: Vastapaino.

Valtioneuvoston selonteko kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030. Haettu osoitteesta: <https://tem.fi/documents/1410877/3570111/Kansallinen+energia-+ja+ilmastostrategia+vuoteen+2030+24+11+2016+lopull.pdf/a07ba219-f4ef-47f7-ba39-70c9261d2a63/Kansallinen+energia-+ja+ilmastostrategia+vuoteen+2030+24+11+2016+lopull.pdf> (Luettu 7.3.2020)

Valtioneuvosto. (2020). Selonteot, tiedonannot ja periaatepäätökset. Haettu osoitteesta: <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/selonteot-tiedonannot-periaatepaatokset> (Luettu 7.3.2020)

Wiberg, Matti. (2014a). Puoluerhyhmät eduskunnassa. Teoksessa Tapio Raunio, Matti Wiberg. (toim.) Eduskunta. Kansanvaltaa puolueiden ja hallituksen ehdoilla. Tallinna: Gaudeamus Helsinki University Press. 163-183.

Wiberg, Matti. (2014b). Eduskunta hallituksen valvojana: kansanedustajat ovat kyselevinä ja ministerit ovat vastaavinaan. Teoksessa Tapio Raunio, Matti Wiberg. (toim.) Eduskunta. Kansanvaltaa puolueiden ja hallituksen ehdoilla. Tallinna: Gaudeamus Helsinki University Press. 203-225.

Wolf, Simon. (2013). Climate Politics as Investment: From Reducing Emissions to Building Low-carbon Economies. New York: Springer.

Wynne, Brian. (2010). Strange Weather, Again: Climate Science as Political Art. *Theory, Culture & Society*. 27(2-3), 289-305.

Ympäristöministeriö. (2019a). Ilmastobarometri 2019: Suomalaiset haluavat ilmastokriisin ratkaisut politiikan ytimeen. Haettu osoitteesta: [https://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Tiedotteet/Tiedotteet_2019/Ilmastobarometri_2019_Suomalaiset_haluav\(49670\)](https://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Tiedotteet/Tiedotteet_2019/Ilmastobarometri_2019_Suomalaiset_haluav(49670)) (Luettu 19.5.2020)

Ympäristöministeriö. (2019b). Kioton pöytäkirja. Haettu osoitteesta: https://www.ym.fi/fi-FI/Ymparisto/Ilmasto_+ja_ilma/Ilmastonmuutoksen_hillitseminen/Kansainvaliset_ilmastoneuvottelut/Kioton_poytakirja (Luettu 19.5.2020)

Ympäristöministeriö. (2019c). Ilmastolainsäädäntö. Haettu osoitteesta: https://www.ym.fi/fi-FI/Ymparisto/Lainsaadanto_+ja_ohjeet/Ilmastolainsaadanto (Luettu 19.5.2020)

Ympäristöministeriö. (2019d). Kansallinen ilmastopolitiikka. Haettu osoitteesta: https://www.ym.fi/fi-FI/Ymparisto/Ilmasto_+ja_ilma/Ilmastonmuutoksen_hillitseminen/Kansallinen_ilmastopolitiikka (Luettu 10.5.2020).

Ympäristöministeriö. (2020). Pariisin ilmastopöytäkirja. Haettu osoitteesta: https://www.ym.fi/fi-FI/Ymparisto/Ilmasto_+ja_ilma/Ilmastonmuutoksen_hillitseminen/Kansainvaliset_ilmastoneuvottelut/Pariisin_ilmastopoytakirja (Luettu 20.5.2020)

MEDIALÄHTEET

Allen, Myles. (2019). Why protesters should be wary of ‘12 years to climate breakdown’ rhetoric. *The Conversation*. Haettu osoitteesta: <http://theconversation.com/why-protesters-should-be-wary-of-12-years-to-climate-breakdown-rhetoric-115489> (Luettu 15.2.2020)

Eskonen, Hanna. (2020). Päästöt laskevat nyt rytinällä, mutta onko koronavirus hyvä uutinen ilmastonmuutoksen kannalta? Päinvastoin, sanoo tutkija: “Tämä on pelottava oppitunti”. *Yle Uutiset*. 29.3.2020. Haettu osoitteesta: <https://yle.fi/uutiset/3-11279055> (Luettu 16.5.2020)

Friedman, Lisa. (2019). Trump Serves Notice to Quit Paris Climate Agreement. *New York Times*. 03.11.2019. Haettu osoitteesta: <https://www.nytimes.com/2019/11/04/climate/trump-paris-agreement-climate.html> (Luettu 12.4.2020)